

DEMOGRAFSKA ANALIZA PODATAKA MATIČNIH KNJIGA KRŠTENIH I VJENČANIH ŽUPE SVETVINČENAT (1875. – 1900.)

Alen DRANDIĆ   UDK 392.14/5:929.53>(497.5 Svetvinčenat)“1875/1900“
Režanci 41, Svetvinčenat   Znanstveni rad

Ujednačeni propisi vođenja matičnih knjiga u razdoblju zadnjeg tromjesečja XIX. st. uvelike su olakšali posao sortiranja i grupiranja podataka bitnih za analitička istraživanja demografskog razvoja župne zajednice Svetvinčenat tog razdoblja. Rezultati istraživanja pokazuju da je u demografskom smislu župa Svetvinčenat tada još uvijek pripadala predtranzicijskom s početnim naznakama prelaska u tranzicijsko demografsko razdoblje svoje povijesti.

Ključne riječi: župa Svetvinčenat, matične knjige krštenih i vjenčanih, demografski razvitak.

Keywords: Parish of Svetvinčenat, registers of baptisms and weddings, demographic development.

Parole chiave: parrocchia di Sanvincenti, registri dei battezzati e dei matrimoni, sviluppo demografico.

Uvod

U ovom radu obrađene su po dvije matične knjige krštenih i vjenčanih župe Svetvinčenat, odnosno oni njihovi dijelovi koji obuhvaćaju razdoblje od 1875. do 1900. godine. Iznimku čini jedino starija knjiga krštenih, koja je gotovo u cijelosti obrađena jer je pisana od 1874. do 1893. godine. Sve su knjige vođene po ujednačenim i otisnutim rubrikama.

Uz razdoblje koje je obuhvatila starija, mlađa matična knjiga krštenih obuhvaća razdoblje od 1894. do 1913. godine. Obje su knjige dio zbirke mikrosnimaka Hrvatskog državnog arhiva, a preslike su također pohranjene u Državnom arhivu u Pazinu (HR-DAPA-861), dok se originalne knjige nalaze u Područnom matičnom uredu u Svetvinčentu. Valja napomenuti da se u Biskupijskom arhivu Porečke i Pulske biskupije nalaze i parice ovih knjiga na kojima za ovu prigodu nismo uspjeli raditi.¹ Osim skupne analize rođenja i vjenčanja stanovništva za čitavu župu, isto je učinjeno zasebno i za središnje mjesto – Svetvinčenat.

Prva matična knjiga vjenčanih (1855. – 1895.) dio je Zbirke matičnih knjiga Državnog arhiva u Pazinu pod signaturnim brojem 429 (HR-DAPA-429). Druga matična knjiga vjenčanih (1895. – 1942.) dio je Zbirke mikrosnimaka Državnog arhiva u Pazinu pod

¹ Jakov JELINČIĆ – Branka POROPAT – Danijela DOBLANOVIĆ, »Popis parica«, *Vjesnik istarskog arhiva* [dalje: *VIA*], god. 2004. – 2006., sv. 11 – 13, Pazin, 2008., str. 254.

signaturnim brojem 861 (HR-DAPA-861), a original se te knjige vjenčanih nalazi također u Područnom matičnom uredu u Svetvinčentu.

U potpoglavlju rada koji se bavi krštenjem/rođenjem na osnovi podataka iz matičnih knjiga, analiziran je ukupan broj rođene djece po godinama i mjesecima, zatim su analizirane zajedničke najveće i najmanje vrijednosti rođenja djece po mjesecima. Napravljena je i analiza rođenja djece po spolu (po godinama i mjesecima) te najvećih i najmanjih vrijednosti broja rođenja po spolu u navedenim vremenskim segmentima. Po istom ključu napravljena je analiza rođenja za sam gradić Svetvinčenat.

U potpoglavlju rada o vjenčanjima na području župe Svetvinčenat odrađeno je sljedeće: broj sklopljenih brakova po mjesecima i godinama te ukupan broj brakova po mjesecima, zatim najmanja i najveća te prosječna dob muškaraca i žena prilikom sklapanja brakova i, na kraju, broj muškaraca i žena koji su prvi put i broj onih koji su iznova sklapali brak. No, tom je potpoglavlju pridodan i dio koji analizira sklapanje brakova stanovnika Svetvinčenta, odnosno, mjesta stanovanja mladenki iz kojih su dolazile udajom u Svetvinčenat te mjesta mladoženja u koja su mladenke iz Svetvinčenta udajom odlazile.

O podacima koji se nalaze u matičnim knjigama

Matične knjige krštenih primarno donose podatke o broju krštenika (broju rođenih u pojedinoj župi). No, u njima se nalaze i podatci o imenima i prezimenima krštenika, roditelja i kumova, potom podatci o vremenu krštenja, zatim o broju živorođene i mrtvorodene djece po obiteljima, o natalitetu u samoj župi, o socijalnom statusu roditelja i kumova krštenika, o broju domaćinstava u mjestu, itd.²

Matične knjige vjenčanih donose, prije svega, podatke o broju vjenčanja u župnoj zajednici. Vjenčanja su se uglavnom održavala u župnim crkvama kojima su pripadale zaručnice/mladenke. Na osnovi podataka koji se nalaze u ovim knjigama ponekad se može zaključiti kada se neka obitelj doselila u određeno mjesto. Taj podatak uvelike pomaže u istraživanju rodoslovlja (genealoškog stabla obitelji), ali isto se tako uz pomoć njega mogu pratiti migracije stanovništva.³ Iz ovih se knjiga mogu još saznati podatci o socijalnom statusu zaručnika, njihovih roditelja i svjedoka.⁴

² Podatci koji su se po rubrikama upisivali u matične knjige rođenih župe Svetvinčenat za razdoblje od 1875. do 1900. godine jesu sljedeći: godina, datum krštenja, ime onoga tko je obavio krštenje, ime krštenika (i datum rođenja ispod imena), vjera, spol, je li dijete zakonito/nezakonito, ime i prezime oca i njegovo zanimanje, ime i djevojačko prezime majke, imena i prezimena kumova (te zanimanje samo muških kumova i njihova oca, a ako je kuma bila udana, uz njezino prezime i ime stajalo je i prezime supruga) i posljednja rubrika u kojoj se upisivalo ime i prezime babice. Za izvanbračnu djecu upisivalo se samo ime i prezime majke. Usp. HR-DAPA-861, Matična knjiga krštenih Svetvinčenat [dalje: MKK Svetvinčenat] 1874-1893. i 1894-1913; Dražen VLAHOV – Jakov JELINČIĆ – Danijela DOBLANOVIĆ, »Uvod«, VIA, god. 2004. – 2006., sv. 11 – 13, Pazin, 2008., str. 15.

³ *Na ist. mj.*

⁴ Podatci koji su se po rubrikama upisivali u matične knjige vjenčanih za župu Svetvinčenat za isto razdoblje jesu: dan, mjesec i godina vjenčanja, mjesto odakle je mladoženja, kućni broj, ime i prezime mladoženje te njegovo zanimanje, vjera, dob, status, a za mladenku su bili unijeti isti podatci kao i za mladoženju. Na drugoj stranici upisivalo se: ime i prezime oca (mladoženje i mladenke) te njegovo zanimanje, ime i djevojačko prezime majke, prezime i ime kumova, zanimanje kumova, uputa na

Rođenje – krštenje

Stanovnici su Svetvinčenta i pripadajućih mu sela u drugoj polovici XIX. st. bili katolici.⁵ Stoga su, uz popise stanovništva koji su se u to doba počeli redovito voditi, matične knjige krštenih župne zajednice Svetvinčenat ujedno i primarnim vrelom za proučavanje nataliteta, a time i prirodnog priraštaja te zajednice. Župa je u razdoblju od 1875. do 1900. god. promijenila samo tri župnika, od kojih je Petar/Pietro Vernier (*Petrus Vernier*) odradio najduži mandat (1867. – 1892.), dok je Anton Nikolić (*Antonius Nicolich*) po svemu sudeći bio župnikom nešto duže od godinu dana (1892. – 1893.), a Karlo/Carlo Coronica (*Carolus Coronica*) do pred Prvi svjetski rat (1893. – 1910.).⁶ Sva su trojica redovito i pedantno unosila potrebne podatke u rubrike matičnih knjiga, pa tako i u matice krštenih. Te su matice upravo zato pouzdan izvor za proučavanja ne samo rodnosti savičentske zajednice nego i niza drugih pojava oblika ponašanja pripadnika te zajednice, poput njihova odnosa prema fertilitetu i stvarnom trajanju reproduktivnog razdoblja žena, potom prema ritmu rađanja u odnosu na prethodno rođenu djecu, zatim prema danima i mjesecima tijekom godine u kojima se prakticirala intimnost bračne postelje i kada je dolazilo do začeca djece, prema predbračnim začecima, itd. Sve je to bilo usko povezano ne samo sa seksualnošću pojedinaca nego i s vjerskim i/ili narodnim običajima, javnozdravstvenim prilikama i, prije svega, društveno-gospodarskim odnosima koji su postojali u tom razdoblju.⁷

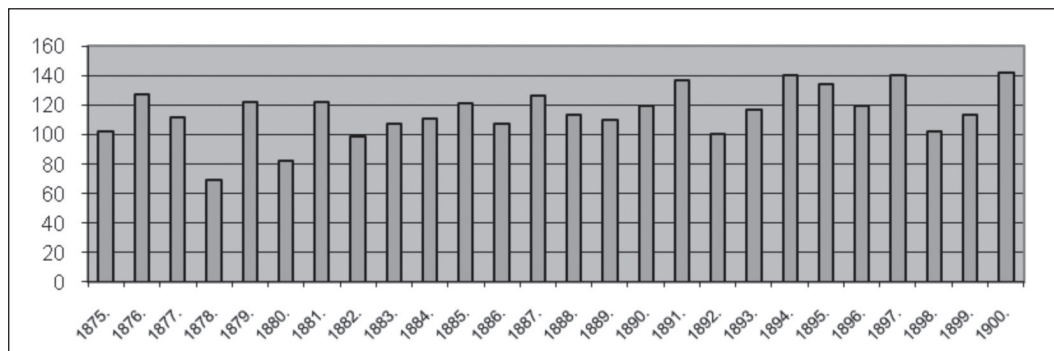
Analiza ukupnog broja rođene djece u župi Svetvinčenat po godinama i mjesecima

Ukupan broj djece koja su u razdoblju od 1875. do 1900. god. primila sakrament krštenja bio je 2993, što ujedno znači da se godišnje prosječno rađalo 115,11 djece.⁸ Na osnovi prosječne vrijednosti vrlo je lako uočiti da su iznadprosječne i ispodprosječne vrijednosti

dokumente važne za poznavanje bračnog statusa te ime i prezime onoga koji je obavio obred vjenčanja. No, od druge polovice 1893. godine, ondašnji svetvinčentski župnik ispod datuma sklopljenog braka upisuje i gdje su i kada obavljene tri napovjedi vjenčanja. Usp. HR-DAPA-429, Matična knjiga vjenčanih Svetvinčenat [dalje: MKV Svetvinčenat] 1855-1895. i HR-DAPA-861, MKV Svetvinčenat 1895-1942.

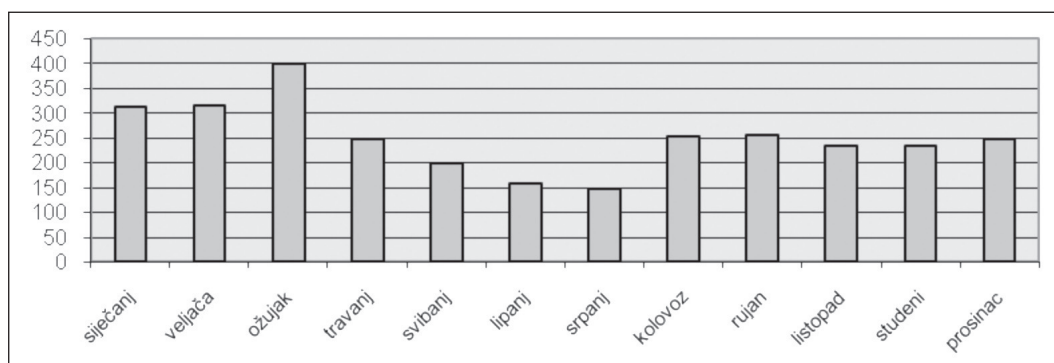
- ⁵ Župu su činila četiri veća mjesta: središte Svetvinčenat i sela-županije Smoljanci, Bokordiči i Štokovci. Sva su sela-županije imala u svom sklopu i manja sela/zaseoke koja su imala status podžupanija pa su tako Smoljancima pripadali Salambati, Rapanji, Krančići i Vidulini; Bokordičima sela Pustijanci, Radigosa, Foli, Bričanci, Ferlini, Podolići i Bibiči; Štokovcima sela Čabruniči, Režanci, Boškari i Bijažiči; usp. Danijela DOBLANOVIĆ, »Svetvinčenat u matičnim knjigama umrlih«, u: Ivan JURKOVIĆ (ur.), *Bertošin zbornik. Zbornik u čast Miroslava Bertoše*, knj. 2, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Državni arhiv u Pazinu, Pula – Pazin, 2013., str. 542.
- ⁶ Matice krštenih, vjenčanih i umrlih župe Svetvinčenat proturječe uvriježenom mišljenju da je Anton Nikolić bio župnikom čak do 1895. jer se već od druge polovice 1893. kao župnik potpisuje Karlo Coronica. Naime, od tada u maticama nema informacija o župniku Nikoliću; usp. Ivan MILOVAN, *Savičenta jučer, danas*, Tipografija, Umag, 1975., str. 41 i matice krštenih, vjenčanih i umrlih župe Svetvinčenat za te godine.
- ⁷ U tekstu koji slijedi neće biti podnožnim bilješkama upozoravano na odnosno gradivo jer se svi podatci nalaze u knjigama: HR-DAPA-861, MKK Svetvinčenat, 1874-1893. i 1894-1913. Bilješkama će biti upozoravano samo na podatke o oštećenosti matičnih knjiga i na pogreške nastale prilikom upisa podataka.
- ⁸ Zanimljiv je podatak da je u navedenom razdoblju bilo godina u kojima je bilo posthumno rođene djece, dakle, djece rođene poslije očeve smrti, a to su: 1876., 1881. i 1882. godina.

broja rođene djece ravnomjerno podijeljene u po trinaest godina promatranog razdoblja [v. Prilog 1].⁹

Prilog 1. Broj rođene djece u župi Svetvinčenat

Na temelju ukupnog broja rođene djece dolazimo do podatka da se tijekom istih mjeseci tijekom sviju godina promatranog razdoblja u prosjeku mjesečno rađalo 249,41 djece. Period u kojemu se uočava iznadprosječna vrijednost broja rođene djece trajao je od siječnja do ožujka, a period ispodprosječne vrijednosti broja rođenih od svibnja do kolovoza [v. Prilog 2].¹⁰

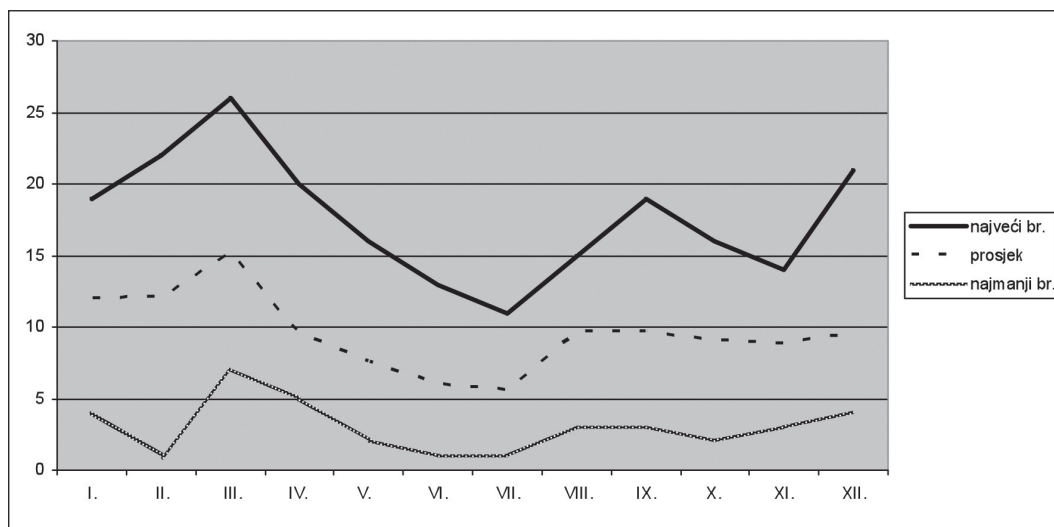

Prilog 2. Broj rođene djece po mjesecima u župi Svetvinčenat

⁹ Za 1897. godinu podatci nisu potpuni jer se zbog oštećenosti matične knjige nisu mogli iščitati uneseni upisi (nedostaju podatci za četiri upisa). Unatoč tomu, iznadprosječna vrijednost broja rođene djece dogodila se u ovih trinaest godina: 1876. (127), 1879. (122), 1881. (122), 1885. (121), 1887. (126), 1890. (119), 1891. (137), 1893. (117), 1894. (140), 1895. (134), 1896. (119), 1897. (140) i 1900. (142). Ispodprosječna vrijednost zabilježena je u preostalih trinaest godina, što kronološki izgleda ovako: 1875. (102), 1877. (112), 1878. (69), 1880. (82), 1882. (99), 1883. (107), 1884. (111), 1886. (107), 1888. (113), 1889. (110), 1892. (100), 1898. (102) i 1899. (113).

¹⁰ Po mjesecima je to izgledalo ovako: siječanj (312), veljača (315) i ožujak (398). Mjeseci koji su brojem rođenih ulazili u prosjek jesu travanj (248), kolovoz (251), rujanj (254) i prosinac (246). Pad broja rođene djece počinje u razdobljima od svibnja i traje do srpnja te iznova opada u listopadu i studenom. Poroda je u tim mjesecima bilo: u svibnju (199), lipnju (157), srpnju (146), listopadu (234) i studenom (233).

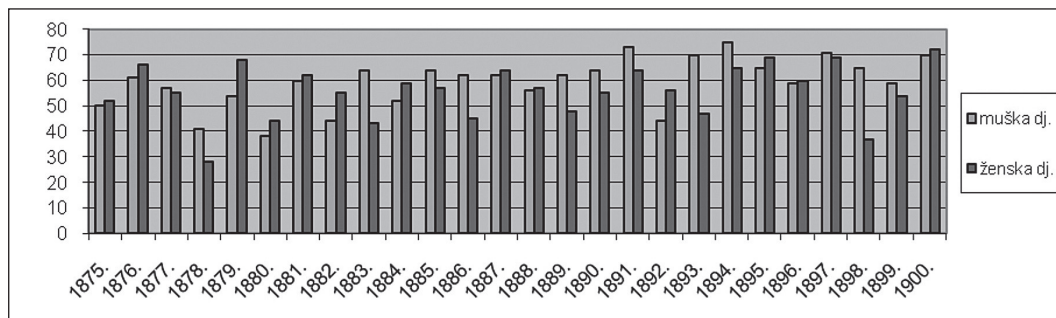
Prosječan broj rođene djece u promatranim 26 godina iznosio je 9,59 djece po mjesecu. Iznadprosječna vrijednost broja poroda za iste mjesece tijekom svih promatranih kalendarskih godina bila je u ovim mjesecima: u siječnju 12,00, veljači 12,11 i ožujku 15,30 djece. Ispodprosječan broj poroda uočljiv je u ovim mjesecima: u svibnju se rađalo prosječno 7,65, lipnju 6,03 i srpnju 5,61 djece. Prosječnom broju poroda pripadaju mjeseci: travanj s prosječno 9,53, kolovoz s 9,65, rujan s 9,76, listopad s 9,00, studeni s 8,96 i prosinac s 9,46 rođene djece. U promatranom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođene djece s unijetim prosjekom izgleda ovako:

Prilog 3. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođene djece župe Svetvinčenat¹¹

U proučenom razdoblju postoje mjeseci po pojedinim godinama u kojima nisu zabilježena rođenja jednog od spola djeteta. Mjeseci u kojima, primjerice, nisu zabilježeni porodi muške djece jesu: veljača 1878., lipanj 1896., srpanj 1878., 1881., 1891. i 1896., studeni 1880. i prosinac 1879. godine. Što se pak tiče poroda ženske djece, samo u lipnju 1878. godine nije bilo zabilježeno njihovo rođenje.

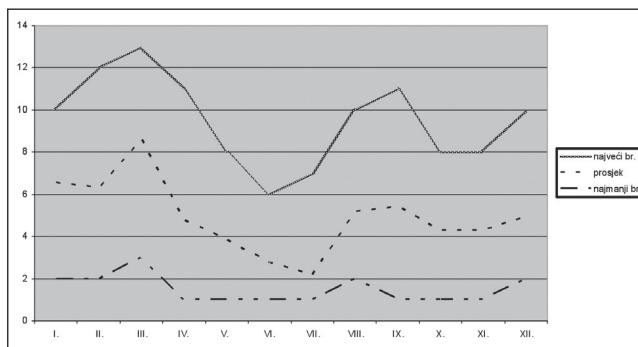
¹¹ Gledajući pojedinačno svaki mjesec tijekom svih 26 godina, najveće su vrijednosti broja krštene/rođene djece bile: u siječnju 19 (1891. godine), veljači 22 (1896.), ožujku 26 (1897.), travnju 20 (1900.), svibnju 16 (1894.), lipnju 13 (1891.), srpnju 11 (1876.), kolovozu 15 (1881.), rujnu 19 (1893.), listopadu 16 (1887.), studenom 14 (1887.) i prosincu 21 (1894.). Najmanje su vrijednosti rođenja djece u istom periodu bile sljedeće: siječanj 4 (1881. godine), veljača 1 (1878.), ožujak 7 (1875.), travanj 5 (1877., 1888. i 1898.), svibanj 2 (1898.), lipanj 1 (1878.), srpanj 1 (1878.), kolovoz 3 (1887.), rujan 3 (1880.), listopad 2 (1880.), studeni 3 (1880.) i prosinac 4 (1886. i 1893.).

Prilog 4. Broj rođene muške i ženske djece u župi Svetvinčenat

Tijekom razdoblja od 1875. do 1900. godine rođena su ukupno 1542 dječaka, pa stoga broj od 59,30 čini godišnji prosjek. Na osnovi ovog podatka vrlo je lako uočiti trinaest godina u kojima je zabilježen iznadprosječan broj i osam godina s ispodprosječnim brojem rođenih dječaka [v. Prilog 4].¹²

Tijekom svih se godina po svim mjesecima, pak, prosječno rađalo 4,9 dječaka po mjesecu. Iznadprosječan broj poroda muške djece bio je zabilježen u ovim mjesecima: u siječnju (6,57), veljači (6,30) i ožujku (8,61), dok su u prosjeku travanj (4,76), kolovoz (5,19), rujna (5,42) i prosinac s 4,92 rođena dječaka. Ispodprosječan broj poroda bio je zabilježen u ovim mjesecima: svibnju (3,84), lipnju (2,76), srpnju (2,19), listopadu (4,30) i studenom 4,38 rođenih dječaka. U promatranom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođenih dječaka po pojedinom mjesecu s unijetim prosjekom izgleda ovako:

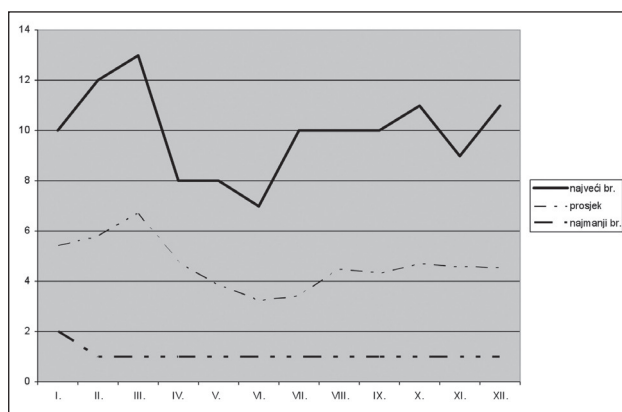
Prilog 5. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođene muške djece u župi Svetvinčenat¹³

¹² Godine u kojima je zabilježen iznadprosječan broj poroda jesu: 1883. (64), 1885. (64), 1886. (62), 1887. (62), 1889. (62), 1890. (64), 1891. (73), 1893. (70), 1894. (75), 1895. (65), 1897. (71), 1898. (65) i 1900. 70 rođene muške djece. Prosjeku pribrajamo one godine u kojima se rađalo između 57 i 61 muškog djeteta: 1876. (61), 1877. (57), 1881. (60), 1896. (59) i 1899. 59 rođene muške djece, dok je ispodprosječan broj poroda bio uočena u ovim godinama: 1875. (50), 1878. (41), 1879. (54), 1880. (38), 1882. (44), 1884. (52), 1888. (56) i 1892. godina 44 rođenih dječaka.

¹³ Tijekom promatranog razdoblja uočene su i ove najviše vrijednosti broja rođenih muškića: u siječnju 10 (1884., 1887. i 1893.), veljači 12 (1888.), ožujku 13 (1899.), travnju 11 (1900.), svibnju 8 (1881.), lipnju 6 (1881., 1891. i 1898.), srpnju 7 (1894.), kolovozu 10 (1898.), rujnu 11 (1893.), listopadu 8 (1900.), studenom 8 (1888.) i prosincu 10 (1875. i 1894. godine). Najniža je vrijednost od po jednog poroda uočena u ovih sedam mjeseci: travnju (1877. i 1892.), svibnju (1875., 1882., 1883., 1892. i 1898.), lipnju (1878., 1880., 1883., 1886. i 1892.), srpnju (1885., 1889., 1890., 1892., 1899. i 1900.), rujnu (1880. i 1881.), listopadu (1880., 1892. i 1899.) i studenom 1888. godine. Najmanje po dva rođenja mjesečno bila su

Što se pak godišnjeg prosjeka rođenja ženske djece tiče, on je u promatranih 26 godina iznosio 55,8 poroda godišnje. Na osnovi ovog podatka vrlo je lako uočiti jedanaest godina u kojima je zabilježen iznadprosječan broj i osam godina s ispodprosječnim brojem rođenih djevojčica [v. Prilog 4].¹⁴

Gledajući pojedinačno svaki mjesec tijekom čitava razdoblja, prosječno se rađalo 4,65 djevojčica po mjesecu. Iznadprosječna vrijednost uočena je u istim mjesecima kao i kod rođenja dječaka, a to su: siječanj (5,42), veljača (5,80) i ožujak 6,69 rođenih djevojčica. Prosječan se broj poroda događao u: travnju (4,76), kolovozu (4,46), rujnu (4,34), listopadu (4,69), studenom (4,57) i prosincu 4,53 poroda, dok je ispodprosječan broj poroda bio zabilježen samo u svibnju (3,84), lipnju (3,23) i srpnju (3,42). U promatranom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođenih djevojčica po pojedinom mjesecu s unijetim prosjekom izgleda ovako:

Prilog 6. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođenja ženske djece u župi Svetvinčenat¹⁵

Analiza ukupnog broja rođene djece u Svetvinčentu po godinama i mjesecima

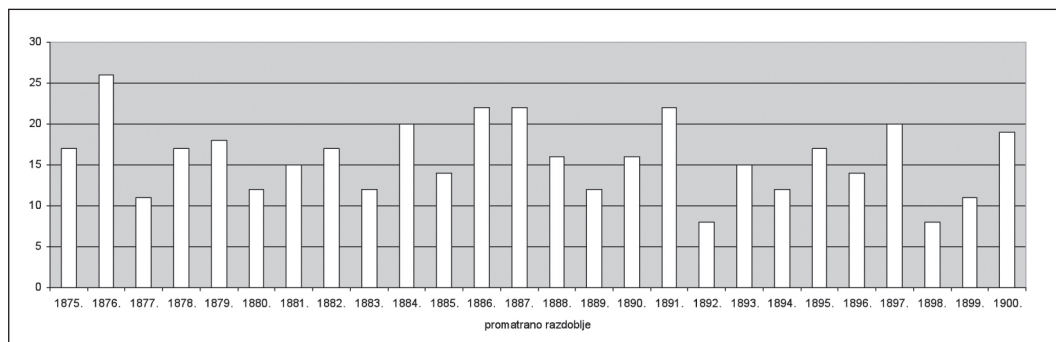
Ukupan broj rođene djece u Svetvinčentu od 1875. do 1900. godine bio je 413, što nas dovodi do podatka da se prosječno godišnje rađalo 15,88 djece. Na osnovi prosječne

zabilježena u ovim mjesecima: siječnju (1889.), veljači (1893.), kolovozu (1887.) i prosincu 1875., 1880. i 1893. godine, dok je najmanja vrijednost od triju rođenja bila samo u ožujku 1880. godine.

¹⁴ Odmah se na osnovi toga može uočiti ovih jedanaest godina u kojima je bila zabilježena iznadprosječna vrijednost: 1876. (66), 1879. (68), 1881. (62), 1884. (59), 1887. (64), 1894. (65), 1895. (69), 1896. (60), 1891. (64), 1897. (69) i 1900. 72 rođenja ženske djece. Prosjeku pribrajamo one godine gdje je bilo između 54 i 58 rođenja ženske djece: 1877. (55), 1882. (55), 1885. (57), 1888. (57), 1890. (55), 1892. (56) i 1899. 54 poroda ženske djece, dok je ispodprosječna vrijednost bila zabilježena u ovim godinama: 1875. (52), 1878. (28), 1880. (44), 1883. (43), 1886. (45), 1889. (48), 1893. (47) i 1898. 37 rođenih djevojčica.

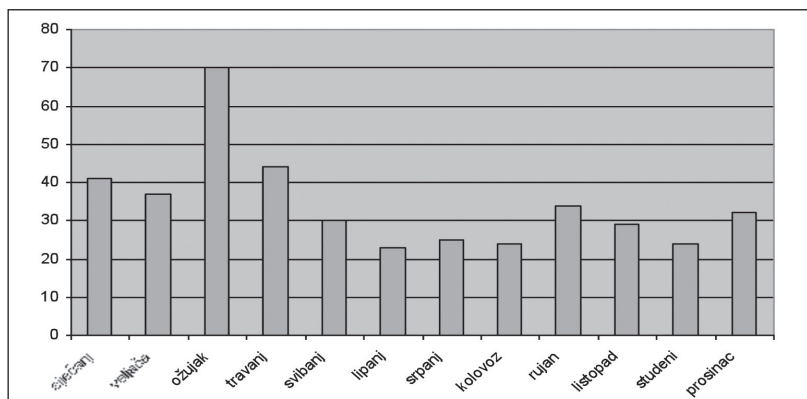
¹⁵ Najviše su, pak, vrijednosti broja poroda djevojčica u promatranom razdoblju za pojedine mjesece bile: u siječnju 10 (1891.), veljači 12 (1896.), ožujku 13 (1891.), travnju 8 (1900.), svibnju 8 (1890. i 1894.), lipnju 7 (1876., 1891. i 1897.), srpnju 10 (1900.), kolovozu 10 (1900.), rujnu 10 (1875.), listopadu 11 (1887.), studenom 9 (1900.) i prosincu 11 u 1894. godini. Najniža vrijednost od 2 rođenja dogodila se u siječnju 1877. godine, dok je u ostalim mjesecima ona iznosila po 1 porod u ovim godinama: u veljači (1878. i 1892.), ožujku (1898.), travnju (1888.), svibnju (1877., 1878. i 1898.), lipnju (1880., 1882., 1888. i 1896.), srpnju (1878. i 1899.), kolovozu (1887., 1893. i 1898.), rujnu (1894.), listopadu (1878.), studenom (1878. i 1882.) i prosincu 1886. i 1891. godine.

vrijednosti vidimo da se iznadprosječna vrijednost broja rođene djece dogodila u osam, a ispodprosječna u deset promatranih godina [v. Prilog 7].¹⁶

Prilog 7. Broj rođene djece u Svetvinčenatu

U istom periodu prosječno se u svim istim mjesecima radalo po 34,41 djece. Razdoblje u kojemu se uočava iznadprosječna vrijednost broja rođene djece trajalo je od siječnja do travnja, a razdoblje ispodprosječne vrijednosti broja rođenih od svibnja do kolovoza [v. Prilog 8].¹⁷

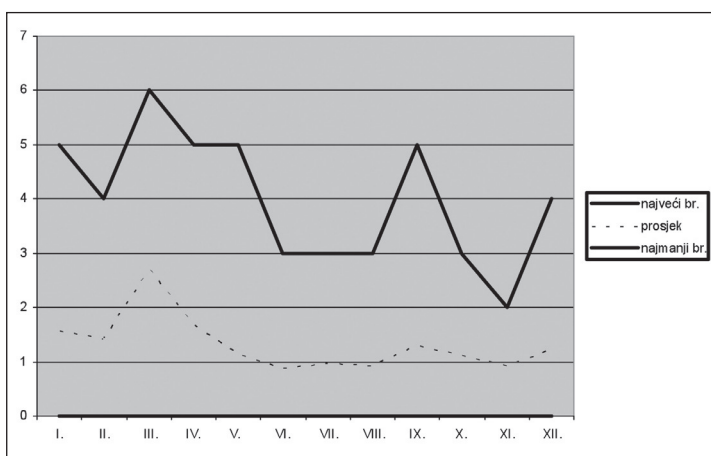
Prilog 8. Broj rođene djece po mjesecima u Svetvinčenatu

¹⁶ Iznadprosječna vrijednost broja poroda bila je uočena u ovih osam godina: 1876. (26), 1879. (18), 1884. (20), 1886. (22), 1887. (22), 1891. (22), 1897. (20) i 1900. 21 rođeno dijete. Prosjeku pribrajamo one godine u kojima se radalo između 15 i 17 djece: 1875. (17), 1878. (17), 1881. (15), 1882. (17), 1888. (16), 1890. (16), 1893. (15) i 1895. 17 rođene djece. U preostalim deset godina zabilježena je ispodprosječna vrijednost: 1877. (11), 1880. (12), 1883. (12), 1885. (14), 1889. (12), 1892. (8), 1894. (10), 1896. (14), 1898. (8) i 1899. 11 rođene djece.

¹⁷ Mjeseci koji imaju iznadprosječnu vrijednost jesu: siječanj (41), veljača (37), ožujak (70) i travanj s 44 rođene djece. Prosječna je, pak, vrijednost broj poroda zabilježena samo u rujnu (34), a ispodprosječna vrijednost uočena je kod ovih mjeseci: kod svibnja (30), lipnja (23), srpnja (25), kolovoza (24), listopada (29), studenog (24) i prosinca 32 rođene djece.

U svim je godinama promatranog razdoblja prosjek poroda za sve mjesece bio 1,32 djeteta po mjesecu, premda treba naglasiti da je s obzirom na mali broj stanovnika Svetvinčenata bilo puno mjeseci u promatranom razdoblju tijekom kojih se nisu rađala djeca.¹⁸ Iznadprosječan se broj poroda, dakle, događao samo tijekom ožujaka (2,69 rođena djeteta), prosječan broj poroda u siječnjima (1,57), veljačama (1,42), travnjima (1,69), svibnjima (1,15), rujnima (1,30), listopadima (1,11) i prosincima (1,23), a ispodprosječan broj poroda bio je zabilježen tijekom ljetnih mjeseci – lipnji (0,88), srpnji (0,96) i kolovozi po 0,92 rođena djeteta. U promatranom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođene djece s unijetim prosjekom izgleda, pak, ovako:

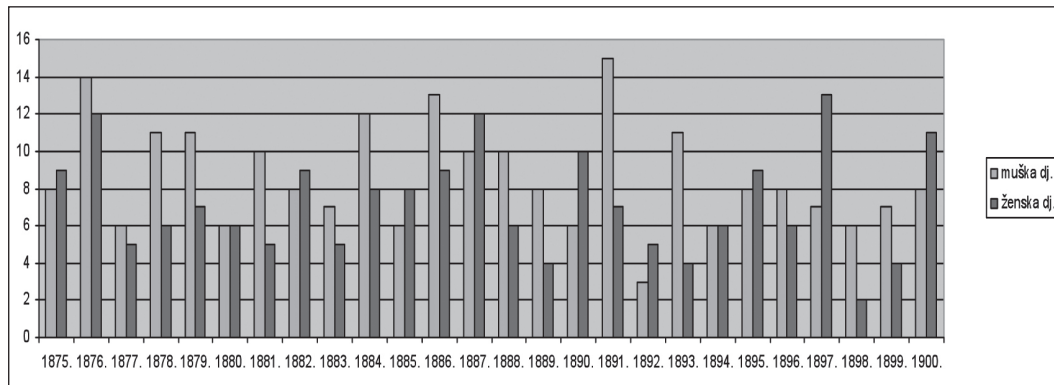
Prilog 9. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođene djece u Svetvinčenatu¹⁹

Unatoč iznimno velikom broju mjeseci u kojima se dječaci u Svetvinčenatu uopće nisu rađali, njih se u tom gradiću rodilo 225, a to je značilo da ih se po godini promatranog

¹⁸ Godine u kojima se u pojedinim mjesecima nije dogodilo niti jedno rođenje: siječanj (1877., 1882., 1885., 1887. i 1889.), veljača (1875., 1877., 1878., 1881., 1883., 1890., 1893. i 1898.), ožujak (1888., 1892. i 1900.), travanj (1880., 1888., 1891., 1892. i 1899.), svibanj (1875., 1880., 1882. – 1885., 1890., 1896. i 1898.), lipanj (1882., 1883., 1886., 1888., 1889., 1892. – 1894., 1896., 1898. i 1899.), srpanj (1875., 1877., 1878., 1890. – 1892., 1894., 1896. i 1898.), kolovoz (1876., 1880., 1884., 1888., 1892., 1893., 1897. i 1899.), rujanj (1877., 1880., 1884., 1885., 1892., 1894., 1895. i 1898.), listopad (1878., 1884., 1886., 1889., 1892., 1894. – 1897. i 1899.), studeni (1878., 1880., 1882., 1889., 1891., 1894. i 1897. – 1899.) i prosinac (1879., 1880., 1886., 1889., 1890., 1895. – 1897. i 1900. godine).

¹⁹ Gledajući svaki mjesec zasebno, bile su uočene ove najveće vrijednosti poroda: u siječnju 5 (1886.), veljači 4 (1879., 1880. i 1882.), ožujku 6 (1876. i 1891.), travnju 5 (1876. i 1900.), svibnju 5 (1892.), lipnju 3 (1885. i 1891.), srpnju 3 (1892. i 1900.), kolovozi 3 (1890.), rujnu 5 (1882.), listopadu 3 (1875., 1888. i 1898.), studenom 2 (1877., 1879., 1884., 1886. i 1887.) i prosincu 4 (1875. i 1894. godine). Najmanja vrijednost od po 1 porod bila je u ovim mjesecima: siječnju (1875., 1878., 1881., 1883., 1892., 1894., 1896., 1898. i 1900.), veljači (1884., 1889., 1894., 1895., 1899. i 1900.), ožujku (1881., 1883., 1893. i 1898.), travnju (1877. – 1879., 1882., 1883., 1885., 1889., 1890. i 1898.), svibnju (1877., 1879., 1881. i 1887., 1894., 1899. i 1900.), lipnju (1875., 1877., 1878., 1880., 1885., 1890., 1895., 1897. i 1900.), srpnju (1876., 1879. – 1881., 1885., 1887., 1889., 1895. i 1899.), kolovozi (1875., 1877., 1879., 1886., 1887., 1889., 1891., 1894., 1896., 1898. i 1900.), rujnu (1875., 1876., 1879., 1881., 1883., 1887. i 1888.), listopadu (1876., 1879., 1880., 1882., 1883., 1885. i 1891.), studenom (1875., 1876., 1881., 1883., 1885., 1888., 1890., 1892. i 1893.) i prosincu (1877., 1882. – 1885., 1892., 1893. i 1898. godine).

razdoblja prosječno rađalo 8,65.²⁰ Na osnovi je ovog podatka vrlo lako uočiti sedam godina u kojima je zabilježen iznadprosječan broj i deset godina s ispodprosječnim brojem rođenih dječaka [v. Prilog 10].²¹

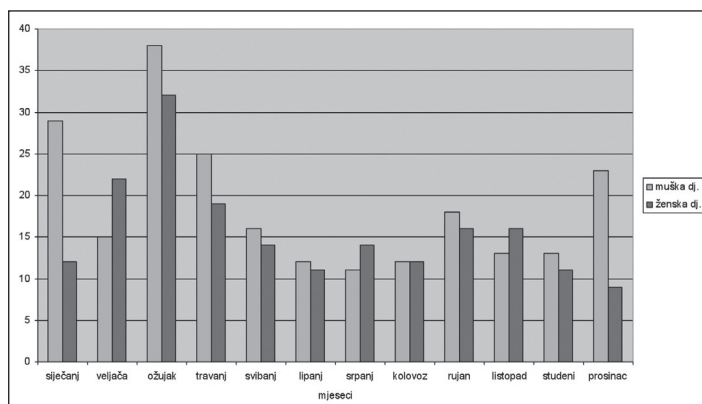

Prilog 10. Broj rođene djece u Svetvinčenatu po spolu

Kada, pak, promatramo godine čitava razdoblja i sve dječake rođene po mjesecima, tada vidimo da se u prosjeku rađalo 18,75 dječaka po istim mjesecima. Mjeseci koji imaju iznadprosječnu vrijednost jesu: siječanj (29), ožujak (38), travanj (25) i prosinac 23 rođena dječaka. Samo rujan ulazi u prosjek s 18 rođenih dječaka, dok je u ostalim mjesecima bila zabilježena ispodprosječna vrijednost u: veljači (15), svibnju (16), lipnju (12), srpnju (11), kolovozu (12), listopadu (13) i studenom 13 rođenih dječaka [v. Prilog 11].

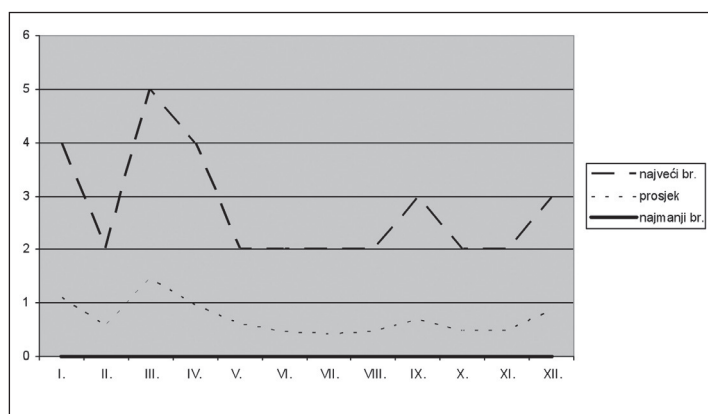
²⁰ Mjesečni intervali po pojedinim godinama koji su prošli bez rođenja dječaka bili su: siječanj (1877., 1879., 1882., 1885., 1887., 1889., 1894., 1898. i 1900.), veljača (1875., 1877., 1878., 1881., 1883., 1884., 1886., 1890., 1892., 1893. – 1896., 1898. – 1900.), ožujak (1875., 1881., 1888., 1892., 1894. i 1900.), travanj (1877., 1880., 1882., 1883., 1888., 1890. – 1892., 1895., 1897. i 1899.), svibanj (1875., 1880., 1882. – 1885., 1887., 1890. i 1896. – 1899.), lipanj (1876., 1880., 1882., 1883., 1885., 1886., 1888., 1889., 1891. – 1894. i 1896. – 1900.), srpanj (1875. – 1878., 1881., 1882., 1885., 1887., 1889. – 1892., 1894., 1896., 1898. – 1900.), kolovoz (1876., 1879., 1880., 1881., 1884. – 1889., 1892., 1893., 1895. – 1897. i 1899.), rujan (1875. – 1877., 1880., 1881., 1884., 1885., 1887., 1890., 1892., 1894., 1895., 1898. i 1899.), listopad (1876. – 1880., 1883. – 1886., 1889., 1891., 1892., 1894. – 1897. i 1899.), studeni (1875., 1876., 1878., 1880., 1882., 1887. – 1892., 1894. i 1897. – 1900.) i prosinac (1877., 1879., 1880., 1883., 1884., 1886., 1889., 1890., 1895. – 1897. i 1900. godine).

²¹ Iznadprosječna vrijednost broja rođenja dječaka vidi se u ovih sedam godina: 1876. (14), 1878. (11), 1879. (11), 1884. (12), 1886. (13), 1891. (15) i 1893. 11 rođenih dječaka. Prosjeku pribrajamo one godine u kojima se rađalo između 8 i 10 dječaka: 1875. (8), 1881. (10), 1882. (8), 1887. (10), 1888. (10), 1889. (8), 1895. (8), 1896. (8) i 1900. 8 rođenih dječaka. Deset godina imalo je ispodprosječnu vrijednost: 1877. (6), 1880. (6), 1883. (7), 1885. (6), 1890. (6), 1892. (3), 1894. (6), 1897. (7), 1898. (6) i 1899. 7 rođenih dječaka.

Prilog 11. Broj rođene djece u Svetvinčenatu po mjesecima i po spolu

Gledajući svaki mjesec pojedinačno tijekom svih godina navedenog razdoblja, prosječno su se mjesečno rađala 0,72 dječaka. Iznadprosječan broj poroda bio je u: siječnju (1,11) i ožujku 1,46 rođeni dječak, dok su sve ostale vrijednosti u prosjeku.²² U promatranom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođenih dječaka po pojedinom mjesecu s unijetim prosjekom izgleda ovako:

Prilog 12. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođene muške djece u Svetvinčenatu²³

Ukupan broj rođenih djevojčica od 1875. do 1900. godine bio je 188 pa na osnovi toga dolazimo do podatka da je godišnji prosjek rađanja djevojčica iznosio 7,23 iako su, kao i

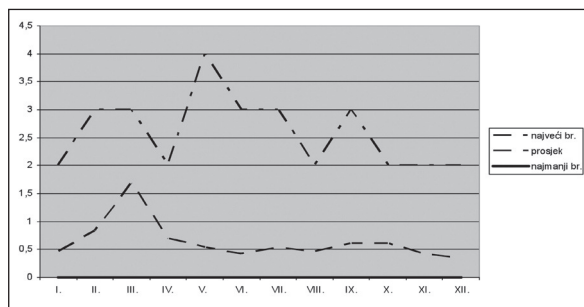
²² Veljača (0,57), travanj (0,96), svibanj (0,61), lipanj (0,46), srpanj (0,42), kolovoz (0,46), rujanj (0,69), listopad (0,50), studeni (0,50) i prosinac 0,88 rođenih dječaka.

²³ Najbrojniji porodi dječaka dogodili su se: u siječnju 4 (1886.), veljači 2 (1876., 1880., 1885., 1887. i 1891.), ožujku 5 (1875. i 1891.), travnju 4 (1900.), svibnju 2 (1891. i 1895.), lipnju 2 (1879., 1881. i 1884.), srpnju 2 (1886. i 1897.), kolovozu 2 (1882. i 1883.), rujnu 3 (1889.), listopadu 2 (1875., 1881., 1888. i 1898. godine). Po 1 porod dogodio se u: siječnju (1875., 1878., 1881., 1883., 1892., 1893. i 1896.), veljači (1879., 1882., 1888., 1889. i 1897.), ožujku (1880., 1882., 1883., 1885., 1886., 1890., 1893. i 1896. – 1898.), travnju (1875., 1879., 1885., 1889., 1894. i 1898.), svibnju (1876. – 1879., 1881., 1886., 1888., 1889., 1892. – 1894. i 1900.), lipnju (1875., 1876., 1878., 1887., 1890. i 1895.), srpnju (1879., 1880., 1883., 1884., 1888., 1893. i 1895.), kolovozu (1875., 1877., 1878., 1890., 1891., 1894., 1898. i 1900.), rujnu (1878., 1879., 1883., 1888., 1891. i 1900.), listopadu (1882., 1887., 1890., 1893. i 1900.), studenom (1877., 1881., 1883., 1885., 1886., 1893. i 1895.) i prosincu (1876., 1881., 1882., 1893. i 1898. godine).

u slučaju dječaka, bili brojni mjeseci tijekom kojih se djevojčice nisu rađale.²⁴ S obzirom, dakle, na prosjek, uočavamo devet godina u kojima je zabilježen iznadprosječan broj i jedanaest godina s ispodprosječnim brojem rođenih djevojčica [v. Prilog 10].²⁵

U istom razdoblju prosječno se rađalo 15,66 djevojčica po mjesecu za sve godine, pa se na osnovu tog podatka vrlo lako mogu uočiti mjeseci koji imaju iznadprosječnu vrijednost: veljača (22), ožujak (32) i travanj 19 rođenih djevojčica. Prosjeku pribrajamo one mjesece u kojima se rađalo između 14 i 16 djevojčica: svibanj (14), srpanj (14), rujan (16) i listopad 16 rođenih djevojčica, dok je ispodprosječna vrijednost zabilježena kod ovih mjeseci: siječnja (12), lipnja (11), kolovoza (12), studenog (11) i prosinca 9 rođenih djevojčica [v. Prilog 11].

U promatranom se razdoblju, pak, u svakom mjesecu pojedinačno rađalo prosječno 0,59 djevojčica, dok su samo veljača (0,84), ožujak (1,19), travanj (0,69) te rujan i listopad (po 0,61) imali iznadprosječan broj poroda.²⁶ U tom razdoblju odnos najviše i najniže vrijednosti broja rođenih djevojčica po pojedinom mjesecu s unijetim prosjekom izgleda ovako:

Prilog 13. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj rođene ženske djece u Svetvinčenatu²⁷

²⁴ Mjeseci u kojima se nisu rađale djevojčice jesu: siječanj (1875. – 1878., 1881. – 1883., 1885., 1887. – 1889., 1892., 1896., 1897. i 1899.), veljača (1875. – 1878., 1881., 1883., 1885., 1886., 1889. – 1892., 1893. i 1898.), ožujak (1877., 1879., 1883., 1888., 1889., 1892., 1893., 1898. i 1900.), travanj (1879., 1880., 1884., 1885., 1888., 1889., 1891. – 1893., 1898. i 1899.), svibanj (1875., 1877., 1879., 1880., 1881. – 1885., 1890., 1891., 1894. – 1896., 1898. i 1900.), lipanj (1875., 1877. – 1879., 1881. – 1883., 1886., 1888. – 1890., 1892., 1893. – 1896., 1898. i 1899.), srpanj (1875., 1877. – 1880., 1882., 1886., 1890. – 1892. i 1894. – 1898.), kolovoz (1875. – 1877., 1880., 1881. – 1884., 1888., 1891. – 1894. i 1897. – 1900.), rujan (1877., 1879., 1880., 1883. – 1886., 1888., 1892. i 1893. – 1896., 1898. i 1899.), listopad (1878., 1881., 1882., 1884., 1886., 1889., 1892., 1894. – 1897. i 1899.), studeni (1878. – 1885., 1889., 1891., 1893. – 1899.) i prosinac (1878. – 1880., 1882., 1885. – 1893. i 1895. – 1900. godine).

²⁵ Iznadprosječna vrijednost broja poroda dogodila se u ovim godinama: 1875. (9), 1876. (12), 1882. (9), 1886. (9), 1887. (12), 1890. (10), 1895. (9), 1897. (13) i 1900. 11 rođenih djevojčica. Prosjeku pribrajamo one godine u kojima se rađalo između 6 i 8 djevojčica: 1879. (7), 1884. (8), 1885. (8) i 1891. 7 rođenih djevojčica, dok je ispodprosječnu vrijednost imalo ovih trinaest godina: 1877. (5), 1878. (4), 1880. (6), 1881. (5), 1883. (5), 1888. (6), 1889. (4), 1892. (5), 1893. (4), 1898. (2) i 1899. 4 rođene djevojčice.

²⁶ U ostalim je mjesecima prosječan broj poroda bio: u siječnju i kolovozu (0,46), svibnju i srpnju (0,53), studenom (0,42) i prosincu 0,34 rođene djevojčice.

²⁷ Najbrojniji porodi djevojčica dogodili su se u: siječnju 2 (1880.), veljači 3 (1879. i 1882.), ožujku 3 (1875., 1884., 1895. i 1897.), travnju 2 (1876., 1895. i 1897.), svibnju 4 (1892.), lipnju 3 (1891.), srpnju 3 (1900.), kolovozu 2 (1885., 1890. i 1895.), rujnu 3 (1882. i 1897.), listopadu 2 (1887. i 1885.), studenom 2 (1887. i 1900.) i prosincu 2 (1875. i 1876. godine). Samo po 1 porod dogodio se u: siječnju (1880., 1884., 1886., 1890., 1891., 1893. – 1895., 1898. i 1900.), veljači (1884., 1888., 1894., 1895., 1899. i 1900.), ožujku (1876., 1878. 1880., 1881., 1891. i 1899.), travnju (1875., 1877., 1881. – 1883., 1886., 1887., 1890., 1894., 1896. i 1900.), svibnju (1876., 1878., 1886., 1887. – 1889., 1893. i 1899.), lipnju (1880., 1884., 1885., 1887., 1889. i 1896.), srpnju (1876., 1881., 1884., 1885., 1887. – 1889., 1893. i 1899.), kolovozu (1878.,

Zaključno o »Rođenju – krštenju«

S obzirom na ukupan broj stanovnika župe Svetvinčenat, čiji se teritorij zadnjih desetljeća XIX. st. poklapao s općinskim, broj je rođene djece u promatranom razdoblju trebao »osigurati« vrlo velik demografski priraštaj. No, kako su godine posljednjih desetljeća XIX. st. u župi Svetvinčenat bile i godine predtranzicijskog demografskog razdoblja, tako je uz visoku rodnoš »živjela« i visoka smrtnost djece. Naime, u promatranom je periodu doduše kršteno 2993 djece, ali je istovremeno posljednju pomast primilo i umrlo 1463 maloljetnih osoba. Stoga će o suodnosima rodnoš i smrtnosti biti više riječi pri kraju ovog poglavlja, a sada nešto više o razlozima pojave ritma rađanja, odnosno ritma začeca djece po mjesecima.

Pravilno pojavljivanje broja rođene djece po mjesecima iz godine u godinu ovisilo je u župnoj zajednici Svetvinčenat tijekom posljednjih desetljeća XIX. st. o trima činiteljima: o sezonskim varijacijama seksualnih poriva (seksualno buđenje u proljetnim mjesecima), o vrstama i obujmu poslova od kojih se živjelo (vrijeme intenzivnih i cjelodnevnih radova i vrijeme dokolice) i o zdravstvenim prilikama (osobito u vrijeme epidemija bolesti opasnih po život).²⁸

Brojnost poroda koja se događala po pojedinim mjesecima posredno govori i o danima i mjesecima tijekom godine u kojima se prakticirala intimnost bračne postelje i kada je dolazilo do začeca djece. Tako ukupni podatci za župu Svetvinčenat govore da su se najbrojniji porodi događali u siječnju (312 poroda), veljači (315) i ožujku (čak 398). To, pak, znači da su djeca rođena u tim mjesecima začeta u travnju, svibnju i lipnju, dakle, tijekom proljeća i početkom ljeta, u razdoblju kada su noći najkraće. Zajednički podatci za Svetvinčenat i pripadajuća mu sela potvrđuju pravilo »sezonskih varijacija seksualnih poriva« među članovima župne zajednice. No, postoje li razlike u prakticiranju intimnih odnosa između onih župljana koji su živjeli u Svetvinčentu i onih koji su živjeli na selu?

U odnosu na ukupne podatke za župu, brojke poroda djece u Svetvinčentu pokazuju nešto drugačiju sliku »buđenja« seksualne želje među stanovnicima tog gradića. Malih se Savičentinaca, naime, najviše rađalo u siječnju (41 porod), ožujku (70) i travnju (44), što znači da je do njihova začeca dolazilo podjednako u travnju i srpnju te naročito u lipnju. Zanimljivo je da je do određenog »zatamljivanja« seksualne želje među građanima dolazilo tijekom svibnja (37 djece začeto u tom mjesecu), ali ne u tolikoj mjeri da se takva želja ne bi »uklopila« u obrazac »seksualnog buđenja u proljeće«. Može se, dakle, zaključiti da je, za razliku od ukupnih podataka za župu, »proljetna seksualna budnost« građana potrajala i tijekom ljetnog srpnja.

Ruralna naselja u odnosu na ukupne podatke za župu također pokazuju neznatno, ali ipak, drugačiju sliku »proljetnog buđenja« seksualne želje. U seoskom su se dijelu župe najbrojniji porodi, kao i u slučaju zajedničkih podataka za župu, događali u siječnju (271

1879., 1886., 1887., 1889. i 1896.), rujnu (1875., 1876., 1878., 1881., 1887., 1889., 1891., 1893., 1898. i 1900.), listopadu (1875., 1876., 1879., 1880., 1883., 1887., 1888., 1890., 1891., 1893., 1898. i 1900.), studenom (1875. – 1877., 1886., 1890. i 1892.) i prosincu (1877., 1881., 1883., 1884. i 1894. godine).

²⁸ Usp. Nenad VEKARIĆ i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda: Dubrovnik i njegova okolica od 17. do 19. stoljeća*, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Zagreb – Dubrovnik, 2000.

porod), veljači (278) i ožujku (328). No, velik se broj poroda dogodio i u mjesecu kolovozu (227), što znači da se intimnost postelje nakon proljeća (travanj, svibanj i lipanj) naglo među seljanima budila najesen (studenj).

Dvije su uočljive razlike u seksualnom ponašanju urbanog i ruralnog dijela župe. Prva nam govori da su građani bili seksualno aktivniji i tijekom mjeseca srpnja, a seljani su baš u tom mjesecu naglo prestajali s takvim aktivnostima, a druga da su se građani tijekom studenog rjeđe upuštali u intimne odnose dok su seljani upravo u tom mjesecu postajali nakon »ljetne apstinencije« puno aktivniji. No, podatci nam govore da je i za građane i za seljane vrijedilo pravilo »seksualnog buđenja u proljeće«.

Seksualno se buđenje tijekom proljetnih mjeseci, međutim, gotovo poklapalo s mjesecima u kojima su se porodi u odnosu na prva tri mjeseca u godini skoro prepolovili. Tako se u župi tijekom promatranog razdoblja u svibnju porodilo 199, u lipnju 157 i u srpnju samo 146 djece, što govori o naglom »izostanku« seksualne želje župljana tijekom kolovoza, rujna i listopada. Riječ je, dakle, o mjesecima tijekom kojih traju intenzivni cjelodnevni poljoprivredni radovi. No, poklapaju li se ovi ukupni brojevi pokazatelji koji govore o poljodjelskom profilu župe sa stvarnim stanjem u mjestu Svetvinčenat?

S obzirom na ukupne podatke za župu koji govore o njezinu agrarnom karakteru, porodi djece po mjesecima u Svetvinčentu pokazuju njegovu zamjetno drugačiju gospodarsku sliku. Malih se Savičentina, naime, najmanje radalo u lipnju (23 porod), kolovozu (24) i studenom (24), što znači da su začeti u rujnu, studenom i veljači. Tim se mjesecima mogu pridodati listopad i siječanj u kojima je začet ispodprosječan broj djece pa se može zaključiti da je privredno aktivniji ciklus stanovništva Svetvinčenta započinjao mjesec ranije i trajao mjesec kasnije od župnog prosjeka, ali se naglo i obnavljao u siječnju i trajao tijekom veljače.

Kao i u slučaju zajedničkih podataka za župu, u seoskom se dijelu župe najmanji broj poroda događao u svibnju (169 poroda), lipnju (134) i srpnju (121), što znači da je intimnosti postelje nakon »buđenja u proljeće« (travanj, svibanj i lipanj) naglo »nestalo« u kolovozu, rujnu i listopadu. Izrazito mali broj rođenih u srpnju potvrđuje da je listopad bio udarni mjesec agrarnog ciklusa, a rast poroda u kolovozu ne iznenađuje jer je riječ o začecima u studenom kada je seljanima prije zimske stanke preostala jedino obveza spremanja drva za ogrjev.

Dvije su uočljive razlike u seksualnom ponašanju urbanog i ruralnog dijela župe ako se uzmu u obzir primarne gospodarske djelatnosti s kojima su se bavile te dvije skupine savičentskih župljana. Prva nam govori da su građani u odnosu na seljane radno aktivniji, a time i seksualno »uzdržljiviji« i tijekom mjeseca studenog, a seljani su se baš u tom mjesecu naglo okretali »čarima bračne postelje«, što je podrazumijevalo i znatno umanjenu privrednu aktivnost. Druga nam, pak, govori da su se građani tijekom siječnja i veljače iznova rjeđe upuštali u intimne odnose, što bi moglo ukazivati na pojačanu radnu aktivnost, dok su se seljani u tim mjesecima »prepuštali« ugođaju zimskih mjeseci...

Epidemije bolesti poput, danas lako izlječive, difterije ili dizenterije znale su još u XIX. st. decimirati čitave zajednice. Tako se, primjerice, iz matice krštenih župe Svetvinčenat

dolazi do podatka da je između 1875. i 1900. god. bilo prosječno nešto više od po 115 poroda godišnje. No, 1878. u župi je rođeno samo 69 i 1880. godine 82 djece. Tek uvidom u matice umrlih dolazi se do odgovora zašto je tih godina bila tako slaba rodnost. Naime, tijekom je tih dviju godina prijevremeno rođeno ili porod nije preživjelo čak 36 djece, a od dizenterije i »bolesti« koje su zapravo samo simptomi i posljedice dizenterije (groznica, grčevi i kašalj) umrlo je još 29 djece. No, vrlo se često iz matica krštenih rodnost ne može povezati uz pojavu visoke smrtnosti kao što je to bilo, primjerice, 1889. kada je rođeno 110 i god. 1890. kada je rođeno 119 djece. U obje je godine, dakle, približno rođeno onoliko djece koliko se u prosjeku godišnje djece i radalo, ali je zato u samo te dvije godine umrlo 186 maloljetnih osoba (god. 1889. njih 106 i god. 1890. preostalih 80) uglavnom zbog difterije. No, o smrtnosti detaljnije u članku koji će biti objavljen u sljedećem broju *Vjesnika istarskog arhiva*, a za ovaj je dio analize važno istaknuti izravnu povezanost broja poroda živorođene djece i u gradskim i u seoskim zajednicama s općim zdravstvenim prilikama, higijenskim navikama, standardom stanovanja kao i s dostupnošću lijekova pripadnicima tih zajednica.

Uvriježeno se mišljenje da je ritam poroda ovisio i o vjerskim i/ili narodnim običajima i pravilima ponašanja (adventski blagdani, pokladni dani, korizmeni blagdani)²⁹ u slučaju župe Svetvinčenat krajem XIX. st. ne može potvrditi. Naime, upravo je tijekom tih mjeseci (od početka prosinca do kraja ožujka) u župi zabilježen u pravilu prosječan ili neznatno manji broj od prosječnog broja začete djece. U takve se prosjeke osobito uklapa brojniji ruralni dio župe, a urbani pokazuje da je baš u pokladno vrijeme (siječanj – veljača) dolazilo do znatno manjeg broja začeca, pa se može zaključiti da i vjerske svetkovine koje podrazumijevaju »suzdržanost« i narodna slavlja koja podrazumijevaju »razuzdanost« nisu u župi Svetvinčenat utjecale na intimu supružnika.

Najuočljivije se razlike između urbanog i ruralnog dijela župne zajednice primjećuju u omjerima poroda po spolu djeteta. U župi Svetvinčenat su između 1875. i 1900. god. rođena 2993 djeteta od kojih je 1542 ili 51,52 % bilo dječaka i 1451 ili 48,48 % djevojčica. No, uzmemo li ukupan broj poroda u mjestu Svetvinčenat, tada će se vrlo lako prepoznati bitno drugačiji omjer rođenih dječaka i djevojčica. U tom je gradiću, dakle, u promatranom razdoblju bilo ukupno 413 poroda od kojih je čak 225 ili 54,48 % bilo poroda muške i samo je 188 ili 45,52 % bilo poroda ženske djece. Sela su, pak, zahvaljujući brojnosti svojih stanovnika i uravnoteženijem suodnosu broja rođene muške i ženske djece »izbalansirala« omjer župne zajednice. Naime, u selima župe tih se godina rodilo ukupno 2580 djece od koje je 1317 ili 51,05 % bilo dječaka i 1263 ili 48,95 % djevojčica. Ovakvi omjeri rodnosti, međutim, nisu jamčili i »dominaciju« muškaraca u ukupnom broju pripadnika zajednice jer je smrtnost maloljetnika u odnosu na smrtnost maloljetnica bila puno većom, pa su na kraju ipak dominirale žene u ukupnom broju stanovnika župe Svetvinčenat. No, o suodnosima smrtnosti djece po spolu više u članku koji slijedi u narednom broju *Vjesnika istarskog*

²⁹ Takve rezultate pokazuju, primjerice, istraživanja sezonskih kretanja začeca u osamnaestostoljetnoj Francuskoj; usp. Peter BURKE, *Junaci, nitkovi i lude*, prev. B. Augustin – D. Rihtman-Augustin, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 115 prema: VEKARIĆ i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda...*, bilj. 125, str. 84.

arhiva. Ovi, pak, omjeri poroda po spolu pripovijedaju zanimljivu priču o razlikama u redovitosti vođenja ljubavi na selu i u gradu. Zajedničko je obilježje obiju sredina redovitost seksualnih odnosa u vrijeme »plodnih dana žene« kada se i »želja« prirodno budi i kada je puno veća vjerojatnost začeca muškog djeteta, ali broj rođenih djevojčica isto tako ukazuje na činjenicu da je intimnost supružnika na selu, za razliku od one u gradu, bila učestalijom i redovitijom i po tjedan dana uoči »plodnih dana«, što je redovito završavalo začecem ženskog djeteta. Može se, dakle, zaključiti da su u to doba seljani Savičenštine »zdravije« i »redovitije« živjeli svoju seksualnost od građana Svetvinčenta te da se zahvaljujući tome na kraju i postigao izbalansiran omjer rođene djece po spolu. Upravo se zato i ne može uočiti korelacija između mjeseca rođenja i spola rođenog djeteta.

Vjenčanje

Sakrament je braka zahvaljujući Crkvi od XI. st. bio temeljem demografske stabilnosti predtranzicijske Europe. No, pored kanonski određenih okvira, propisa i zaštitnih mjera koje su se primarno odnosile na zaštitu žene i nerazrješivost bračne zajednice ako je valjano osnovana, razvijale su se i obiteljske strategije preživljavanja koje su ovisile ne samo o biološkim odrednicama supružnika (fertilitet – sterilitet), o izvoru egzistencije obitelji (gospodarska aktivnost), već i o nizu vanjskih činitelja.³⁰ Zahvaljujući trojici savičentskih župnika koji su zadnjih desetljeća XIX. st. uredno i redovito vodili matične knjige, pa tako i matice vjenčanih, mogu se upravo iz tih matica crpiti točni podatci potrebni ne samo za demografska nego i za proučavanja svakidašnjice savičentske zajednice. Tu se prije svega misli na niz javnih oblika ponašanja pripadnika te zajednice prema braku, poput njihova odnosa prema životnoj dobi u kojoj se ulazilo u brak, zatim prema ranoj smrti bračnog partnera i mogućnosti novog vjenčanja, kao i prema staleškim razlikama zaručnika, odnosno socijalnim i imovinskim obiteljskim razlikama mladenaca unutar župne zajednice ili prema vanjskim udarima na opstojnost braka (primjerice epidemije, elementarne nepogode, gladi i slučajne smrti jednog od supružnika). Sve je to bilo usko povezano ne samo s naslijeđenom obiteljskom strategijom preživljavanja koja je uvjetovala ponašanje pripadnika obitelji (vrijeme ženidbe, izbor partnera, broj poroda, ritam rađanja), nego i s vjerskim i/ili narodnim običajima, javnozdravstvenim prilikama i, prije svega, društveno-gospodarskim odnosima koji su postojali u tom razdoblju.³¹

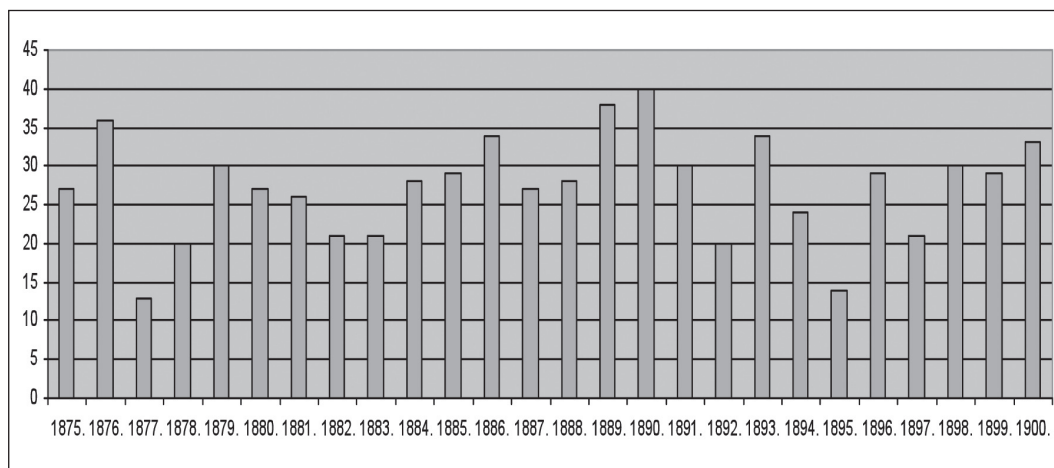
³⁰ O braku, položaju žene i djece u njemu, fertilitetu i kontroli braka od strane crkvene i svjetovne vlasti u predtranzicijskomu demografskom razdoblju novovjekovne Istre detaljnije u: Marija MOGOROVIĆ CRLJENKO, *Nepoznati svijet istarskih žena*, Srednja Europa, Zagreb, 2006.; ISTA, *Druga strana braka – Nasilje i ilegitalnost u (izvan)bračnim vezama na području Porečke biskupije u prvoj polovici 17. stoljeća*, Srednja Europa, Zagreb, 2012.

³¹ U tekstu koji slijedi u bilješkama neće biti upozoravano na odnosno gradivo jer se svi podatci nalaze u knjigama: HR-DAPA-429, MKV Svetvinčenat 1855-1895. i HR-DAPA-861, MKV Svetvinčenat 1895-1942. Bilješkama će biti upozoravano samo na nedosljednosti u vođenju matica ili na podatke o njihovoj oštećenosti te na nedostatke upisa.

Sklopljeni brakovi po godinama i mjesecima u župi Svetvinčenat

Ako se izuzmu necjeloviti podatci za 1895. godinu,³² u župnoj su zajednici Svetvinčenat tijekom zadnje četvrtine XIX. st. sklopljena 702 braka, što je u prosjeku iznosilo 27 brakova godišnje. Tom bismo prosjeku mogli pribrojiti godine u kojima je sklapano između 25 i 29 brakova, a takvih je tijekom promatranog razdoblja bilo devet [v. Prilog 14].³³

Prilog 14. Broj sklopljenih brakova u župi Svetvinčenat

Natprosječan broj sklopljenih brakova možemo tretirati kao onaj koji se kretao od 30 do 40 brakova po godini, a takvih je tijekom navedenog razdoblja bilo opet u devet godina,³⁴ a ispodprosječni brojevi brakova, oni manji od 24 vjenčanja godišnje, događali su se u sedam preostalih godina [v. Prilog 14].³⁵

S obzirom na »sezonska kretanja broja vjenčanja« zanimljivo je da najčešće tijekom 26 promatranih godina nisu upisani u matice vjenčanih brakovi sklopljeni u ožujcima, travnjima, rujnima i listopadima.³⁶ No, s obzirom na ukupan broj sklopljenih brakova

³² Okolnost koja je utjecala na nepotpunu analizu broja sklopljenih brakova jest nedostatak prve stranice druge matične knjige; v. HR-DAPA-861, Zbirka mikrosnimaka Državnog arhiva u Pazinu; XIX-XX; MKV Svetvinčenat 1895-1942.

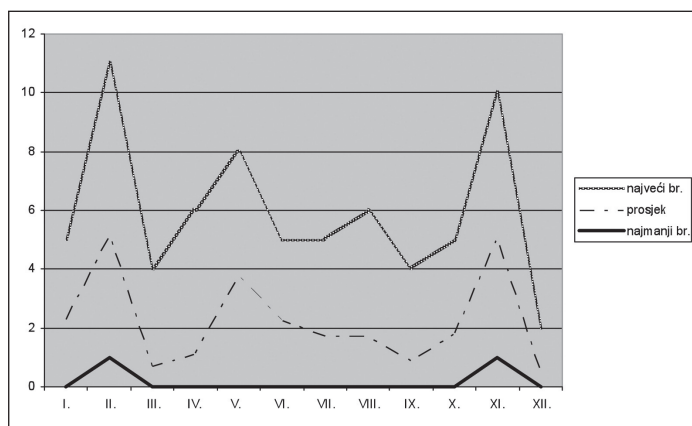
³³ Tako je, dakle, god. 1875. sklopljeno 27 brakova, 1880. god. njih 27, 1881. god. 26, 1884. god. 28, 1885. god. 29, 1887. god. 27, 1888. god. 28, 1896. god. 29 i 1899. god. 29 brakova.

³⁴ Prva je takva godina bila 1876. kada je sklopljeno 36 brakova, a sljedeća 1879. s 30 brakova, poslije koje se tek u 1886. sklopa 34 braka, da bi potom vrlo brzo uslijedile 1889. s 38, 1890. s čak 40 i 1891. god. s 30 sklopljenih brakova. Vrlo visok broj brakova sklopljen je i 1893., njih 34, potom 1898. god. 30 i na kraju je 1900. god. sklopljeno 33 braka.

³⁵ Naime, prva godina u kojoj se dogodio vrlo mali broj vjenčanja jest 1877. i to je ujedno godina u kojoj je ostvaren najniži broj crkveno sklopljenih brakova, samo njih 13. U ostalim se godinama sklapano između 20 i 24 braka godišnje, točnije: 1878. god. 20 brakova, 1882. i 1883. god. po 21 brak, 1892. god. njih 20, 1894. 24 i 1897. god. 21 brak. U godini 1895. upisano je svega 14 brakova, ali za tu godinu podatci nisu cjeloviti.

³⁶ Vjenčanja po mjesecima nije bilo u: siječnju (1877. i 1886.), ožujku (1877., 1878., 1880., 1882., 1883., 1887., 1888., 1891. – 1896. i 1898. – 1900.), travnju (1876., 1881., 1886. – 1888., 1892., 1893., 1895.,

tijekom sviju godina zadnjeg kvartala XIX. st. proizlazi da je mjesečni prosjek sklopljenih brakova za sve mjesece iznosio 2,25.³⁷ Iznadprosječna vrijednost sklopljenih brakova zabilježena je u veljači (po 5,15), svibnju (po 3,73) i studenom po 5,03 sklopljena braka mjesečno. Prosječna vrijednost broja sklopljenih brakova iznosila je: u siječnju (po 2,26) i lipnju po 2,38 sklopljena braka mjesečno, dok je ispodprosječna vrijednost bila zabilježena u preostalim mjesecima: u ožujku (po 0,69), travnju (po 1,11), srpnju i kolovozu (po 1,73), rujnu (po 0,88), listopadu (po 1,81) i prosincu po 0,46 sklopljenih brakova [v. Prilog 15].³⁸

Prilog 15. Mjesečni najveći, prosječan i najmanji broj brakova u župi Svetvinčenat

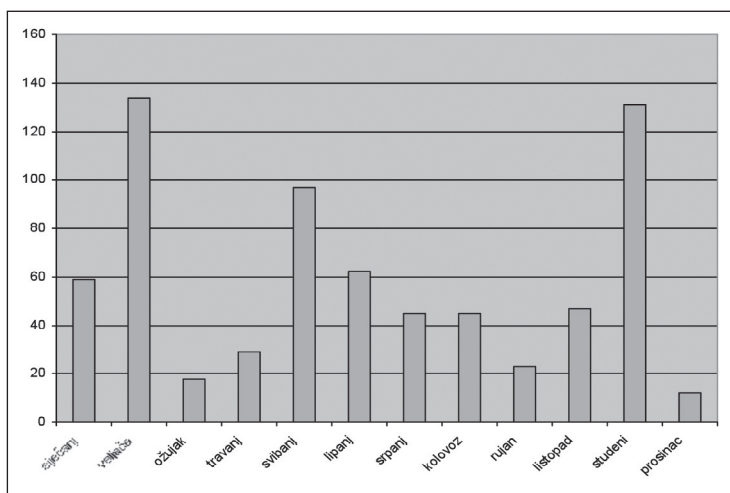
Nakon što su izneseni brojčani podatci koji govore o najvećem i najmanjem broju sklopljenih brakova za svaki mjesec u godini posebno, slijede ukupni brojčani podatci o sklopljenim brakovima po mjesecima u godini. Zbrajanjem svih upisa sklopljenih brakova za siječanj u razdoblju od 1875. do 1900. godine došlo se do brojke od 59 sklopljenih brakova, što predstavlja 8,4 % udjela u ukupnom broju sklopljenih brakova. Tijekom veljače sklopljena su 134 braka, što predstavlja 19,1 % svih sklopljenih brakova. U ožujku je bilo samo 18 upisa u matice vjenčanih što je činilo samo 2,56 % od ukupnog broja, dok je u travnju broj bio 29, odnosno 4,1 %. U svibnju se broj naglo povećao na 97 (13,8 %),

1897., 1899. i 1900.), svibnju (1881.), lipnju (1887.), srpnju (1877., 1882., 1883., 1896. i 1897.), kolovozu (1881. – 1884., 1889. i 1891. – 1895.), rujnu (1875., 1877., 1879., 1882., 1883., 1887., 1889. i 1891. – 1895.), listopadu (1877., 1883., 1891. – 1893., 1895. i 1897.) i prosincu 1879., 1884. – 1887. i 1889. – 1899. godine.

³⁷ Kod sedam upisa brakova nije upisan ni dan ni mjesec sklapanja braka.

³⁸ Najbrojniji, pak, brakovi po mjesecima sklapani su: po 5 u siječnju 1887. i 1894., 11 u veljači 1889., po 4 u ožujku 1886. i 1889., 6 u travnju 1890., 8 u svibnju 1899., po 5 u lipnju 1876., 1878. i 1886., 5 u srpnju 1898., 6 u kolovozu 1876., 4 u rujnu 1900., po 5 u listopadu 1886. i 1890., čak 10 u studenom 1891. i po 2 u prosincu 1880. i 1900. godine. Po svega jedan sklopljeni brak zabilježen je u svim mjesecima, ali po različitim godinama unutar promatranog razdoblja. Po jedan je brak, dakle, upisan u matice vjenčanih u: siječnju 1882., 1892., 1893., 1895. i 1900., veljači 1877., ožujku 1875., 1876., 1879., 1881., 1884. i 1885., travnju 1878., 1880., 1884., 1885., 1896. i 1898., svibnju 1878., 1889. i 1897., lipnju 1875., 1880., 1881., 1885., 1890., 1892., 1895. – 1897. i 1899., srpnju 1875., 1878. – 1881., 1884., 1894., 1895. i 1899., kolovozu 1875., 1877., 1886., 1888., 1893., 1897. i 1900., rujnu 1876., 1878., 1880., 1881., 1885., 1888., 1897. i 1898., listopadu 1878., 1882. i 1894., studenom 1877., 1894. – 1896. i prosincu 1875. – 1878., 1881. – 1883. i 1888. godine.

dok se u lipnju smanjio te je iznosio 62 (8,8 %). Broj se brakova tijekom ljetnih mjeseci još smanjuje pa je tako i u srpnju i u kolovozu bilo po 45 vjenčanja, odnosno po 6,4 % udjela u ukupnom broju sklopljenih brakova. Rujan, pak, karakterizira vrlo mali broj vjenčanja, njih 23 (3,2 %), dok se u listopadu bilježi novih 47 brakova što predstavlja 6,7 % brakova u odnosu na ukupan broj. Nagli se skok broja vjenčanja događa tijekom mjeseca studenog, čak 131 (18,6 %), a prosinac je mjesec tijekom kojega je sklopljen najmanji broj brakova, samo njih 12 (1,7 %) [v. Prilog 16].

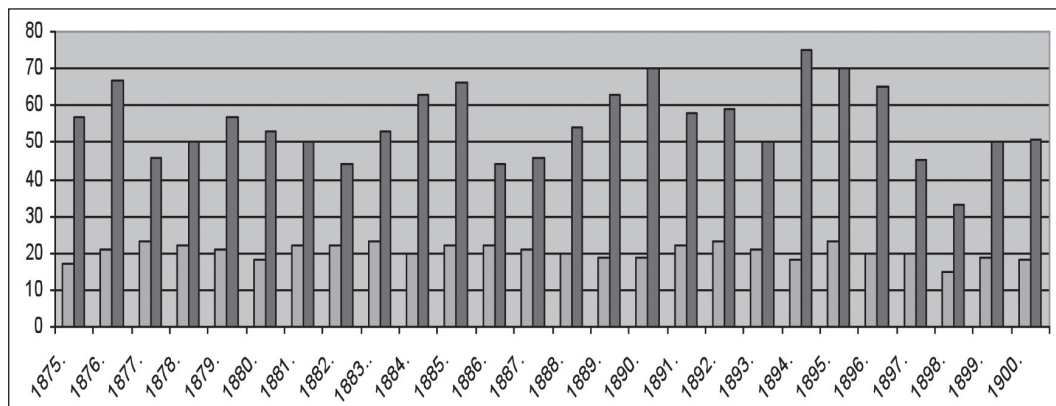
Prilog 16. Broj sklopljenih brakova po mjesecima u župi Svetvinčenat

U analizi starosne dobi mladenaca za razdoblje od 1875. do 1900. godine na području župe Svetvinčenat krenut će se sa skupinom najmlađih ženika, dakle, onih do 24. godine starosti. Prosječna dob takvih muškarca koji su prvi put stupali u brak iznosila je 20,4 godine. Ispodprosječna dob takvih muškaraca zabilježena je tijekom osam godina.³⁹ Prosječnoj dobi takvih ženika pribrajamo one starosti između 20. i 21. godine, a takvih je godina u promatranom razdoblju bilo također osam.⁴⁰ Iznadprosječna dob takvih ženika u promatranom razdoblju zabilježena je u preostalim deset godina⁴¹ [v. Prilog 17].

³⁹ God. 1875. najmlađi je ženik imao 17 godina, 1880. (18), 1889. (19), 1890. (19), 1894. (18), 1898. (15), 1899. (19) i 1900. godine 18 godina.

⁴⁰ Godine 1876. mladoženja je imao 21 godinu, 1879. (21), 1884. (20), 1887. (21), 1888. (20), 1893. (20), 1896. (20) i godine 1897. 20 godina.

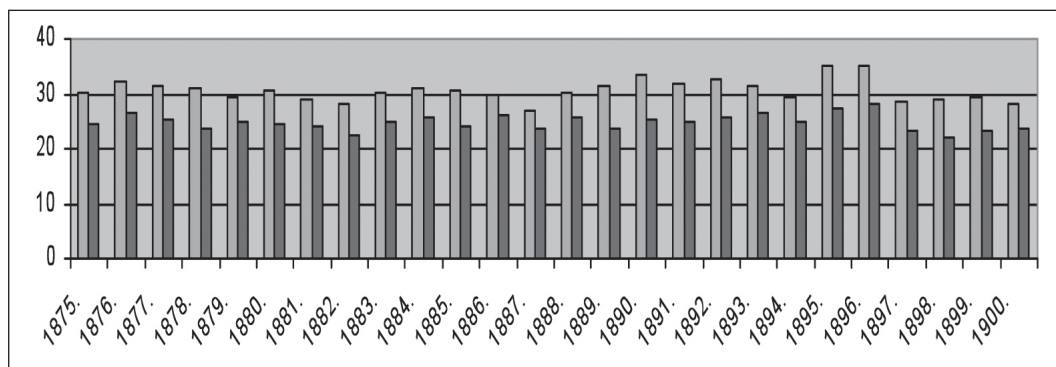
⁴¹ Ona je po godinama izgledala ovako: godine 1877. je ženik imao 23 godine, 1878. (22), 1881. (22), 1882. (22), 1883. (23), 1885. (22), 1886. (22), 1891. (22), 1892. (23) i godine 1895. 23 godine.

Prilog 17. Najmanja i najveća dob ulaska muškaraca u brak u župi Svetvinčenat

Drugu skupinu mladoženja na području župe Svetvinčenat predstavljaju muškarci koji su se ponovno ženili. Prosjek je životne dobi takvih mladoženja iznosio 55,3 godine. Ispodprosječna dob takvih muškaraca zabilježena je tijekom trinaest godina.⁴² Prosjeku muškaraca koji su iznova stupali u brak pripada samo god. 1888. kada je ženik imao 54 godine, a iznadprosječna starost takvih mladoženja zabilježena je u preostalim dvanaest godina⁴³ [v. Prilog 17].

Prosječna dob muškaraca prilikom ulaska u brak iznosila je 30,57 godina [v. Prilog 18].⁴⁴

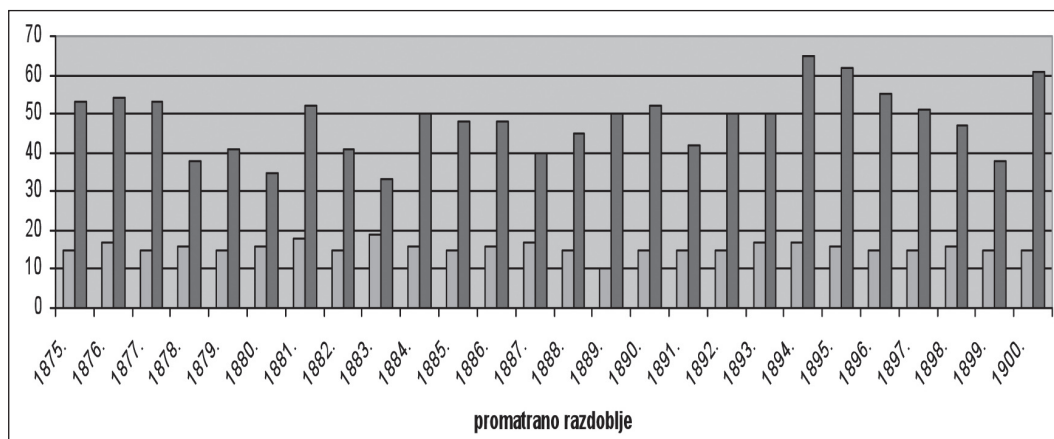
Prilog 18. Prikaz prosječne dobi ulaska u brak po spolu u župi Svetvinčenat

⁴² Godine 1877. mladoženja je imao 46 godina, 1878. (50), 1880. (53), 1881. (50), 1882. (44), 1883. (53), 1886. (44), 1887. (46), 1893. (50), 1897. (45), 1898. (33), 1899. (50) i 1900. 51 godinu.

⁴³ Godine 1875. ženik je imao 57 godina, 1876. (67), 1879. (57), 1884. (63), 1885. (66), 1889. (63), 1890. (70), 1891. (58), 1892. (59), 1894. (75), 1895. (70) i godine 1896. 65 godina.

⁴⁴ Prosječna je, pak, dob muškaraca koji su se ženili po svim godinama izgledala ovako: 1875. (30,18), 1876. (32,26), 1877. (31,61), 1878. (31,05), 1879. (29,36), 1880. (30,51), 1881. (28,84), 1882. (30,04), 1883. (30,44), 1884. (29,64), 1885. (26,81), 1886. (30,03), 1887. (31,57), 1888. (33,4), 1889. (31,86), 1890. (32,63), 1891. (31,62), 1892. (29,33), 1893. (34,92), 1894. (34,92), 1895. (28,42), 1896. (29,03), 1897. (29,4) i 1900. (28,03).

Kada je o djevojkama riječ, krenut će se sa skupinom najmlađih mladenki, dakle, onih do 18. godine starosti. Njihova je prosječna dob iznosila samo 15,6 godina. Ispodprosječna dob takvih žena zabilježena je samo u jednoj godini, i to 1899., a u prosjek pribrajamo one mladenke stare između 15 i 16 godina, a takvih je u promatranom razdoblju bilo tijekom devetnaest godina.⁴⁵ Iznadprosječna dob takvih djevojaka u promatranom razdoblju zabilježena je u preostalih šest godina⁴⁶ [v. Prilog 19].

Prilog 19. Najmanja i najveća dob ulaska u brak žena u župi Svetvinčenat

U istom vremenskom razdoblju na teritoriju župe Svetvinčenat prosjek životne dobi žena koje su ponovno stupale u brak iznosio je 48,23 godine. Iznadprosječna je dob takvih žena zabilježena u četrnaest godina.⁴⁷ Prosjeku žena koje su ponovno stupale u brak pripadaju tri godine: 1885. (48) i 1886. (48) i 1898. (47), a ispodprosječna je dob takvih žena bila zabilježena u preostalih devet godina⁴⁸ [v. Prilog 19].

Prosječna je dob ulaska žena u brak iznosila 24,79 godina [v. Prilog 18].⁴⁹

⁴⁵ God. 1875. (15), 1877. (15), 1878. (16), 1879. (15), 1880. (16), 1882. (15), 1884. (16), 1885. (15), 1886. (16), 1888. (15), 1890. (15), 1891. (15), 1892. (15), 1895. (16), 1896. (15), 1897. (15), 1898. (16), 1899. (15) i god. 1900. mladenka stara 15 godina.

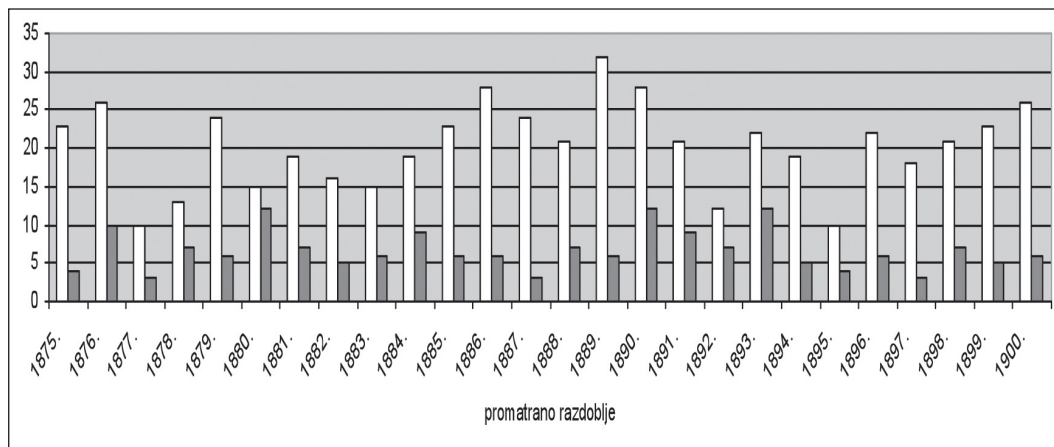
⁴⁶ Po godinama je to izgledalo ovako: 1876. (17), 1881. (18), 1883. (19), 1887. (17), 1893. (17) i god. 1894. mladenka stara 17 godina.

⁴⁷ God. 1875. (53), 1876. (54), 1877. (53), 1881. (52), 1884. (50), 1889. (50), 1890. (52), 1892. (50), 1893. (50), 1894. (65), 1895. (62), 1896. (55), 1897. (51) i 1900. (61).

⁴⁸ God. 1878. (36), 1879. (41), 1880. (35), 1882. (41), 1883. (33), 1887. (40), 1888. (45), 1891. (42), i 1899. 38 godina.

⁴⁹ Prosječna je njihova dob po godinama u promatranom razdoblju bila ovakva: 1875. (24,29), 1876. (26,36), 1877. (25,3), 1878. (23,61), 1879. (24,76), 1880. (24,33), 1881. (24,11), 1882. (22,47), 1883. (24,95), 1884. (25,55), 1885. (24,06), 1886. (26,08), 1887. (23,65), 1888. (25,78), 1889. (23,86), 1890. (25,03), 1891. (24,86), 1892. (25,8), 1893. (26,63), 1894. (24,79), 1895. (27,35), 1896. (28,11), 1897. (23,4), 1898. (22,2), 1899. (23,38) i 1900. (23,53).

Ukupan broj muškaraca koji su prvi put stupili u brak bio je 530,⁵⁰ a ukupan, pak, broj onih koji su ponovno stupali u brak bio je 173⁵¹ [v. Prilog 20].

Prilog 20. Broj muškaraca koji prvi put i ponovno stupaju u brak u župi Svetvinčenat

Broj djevojaka koje su stupile prvi put u brak u promatranom razdoblju bio je 601,⁵² a ukupan broj žena koje su ponovno stupile u brak na području župe Svetvinčenat bio je 103⁵³ [v. Prilog 21].

Sklopljeni brakovi žitelja Svetvinčenta po kalendarskim godinama

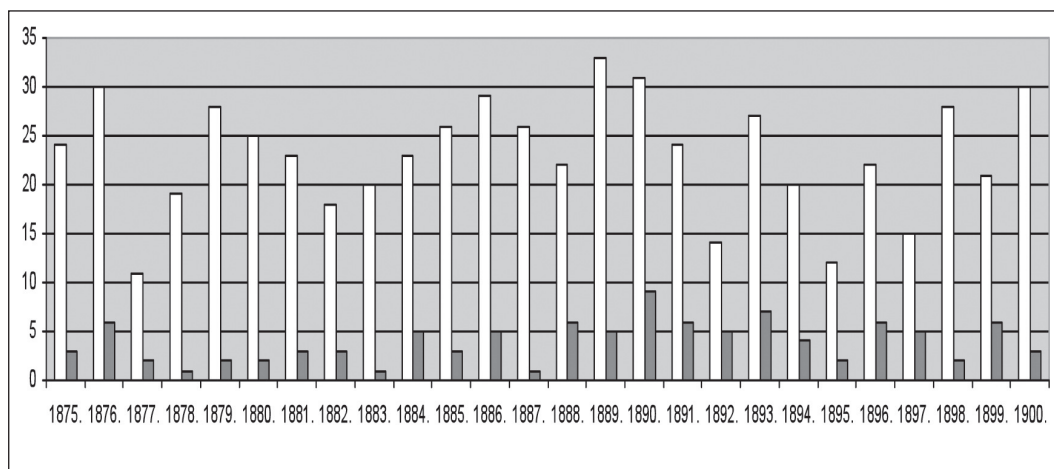
U razdoblju od 1875. do 1900. godine sklopljeno je 49 brakova između stanovnika i stanovnica Svetvinčenta. Po godinama je takvih brakova bilo sklopljeno: 4 (1876.), 2 (1877.), 3 (1878.), 3 (1879.), 2 (1880.), 2 (1881.), 2 (1882.), 2 (1883.), 1 (1884.), 2 (1885.), 1

⁵⁰ Po godinama je to izgledalo ovako: 1875. (23), 1876. (26), 1877. (10), 1878. (13), 1879. (24), 1880. (15), 1881. (19), 1882. (16), 1883. (15), 1884. (19), 1885. (23), 1886. (28), 1887. (24), 1888. (21), 1889. (32), 1890. (28), 1891. (21), 1892. (12), 1893. (22), 1894. (19) i 1895. (10), 1896. (22), 1897. (18), 1898. (21), 1899. (23) i 1900. (26 – podatci su nepotpuni jer nisu upisani svi statusi muškaraca koji su stupili u brak).

⁵¹ Pojedinačno je po godinama to bilo ovako: 1875. (4), 1876. (10), 1877. (3), 1878. (7), 1879. (6), 1880. (12), 1881. (7), 1882. (5), 1883. (6), 1884. (9), 1885. (6), 1886. (6), 1887. (3), 1888. (7), 1889. (6), 1890. (12), 1891. (9), 1892. (7), 1893. (12), 1894. (5), 1895. (4 – za god. 1895. su podatci nepotpuni; usp. gore bilj. 31), 1896. (6), 1897. (3), 1898. (7), 1899. (5) i 1900. (6).

⁵² God. 1875. (24), 1876. (30), 1877. (11), 1878. (19), 1879. (28), 1880. (25), 1881. (23), 1882. (18), 1883. (20), 1884. (23), 1885. (26), 1886. (29), 1887. (26), 1888. (22), 1889. (33), 1890. (31), 1891. (24), 1892. (14), 1893. (27), 1894. (20), 1895. (12 – za god. 1895. podatci su nepotpuni; usp. gore bilj. 31), 1896. (22), 1897. (15), 1898. (28), 1899. (21) i 1900. (30).

⁵³ Broj im se po godinama kretao ovako: 1875. (3), 1876. (6), 1877. (2), 1878. (1), 1879. (2), 1880. (2), 1881. (3), 1882. (3), 1883. (1), 1884. (5), 1885. (3), 1886. (5), 1887. (1), 1888. (6), 1889. (5), 1890. (9), 1891. (6), 1892. (5), 1893. (7), 1894. (4), 1895. (2 za god. 1895. podatci su nepotpuni; usp. gore bilj. 31), 1896. (6), 1897. (5), 1898. (2), 1899. (6) i 1900. (3).

Prilog 21. Broj žena koje prvi put i ponovno stupaju u brak u župi Svetvinčenat

(1886.), 2 (1887.), 1 (1888.), 3 (1889.), 2 (1890.), 1 (1891.), 1 (1892.), 4 (1893.), 4 (1894.), 1 (1896.), 1 (1897.), 3 (1898.) i 2 braka 1900. godine.⁵⁴

No, stanovnici se Svetvinčenata nisu vjenčavali samo za svoje sugrađane, odnosno sugrađanke. Sklapali su se brakovi i s onima koji su živjeli u mjestima na teritoriju, ali i izvan teritorija župe. U tom su periodu stanovnici Svetvinčenata sklopili sa žiteljima svoje i drugih župa 76 brakova, u kojima su bila 32 mladoženja i 42 mladenke rodom iz Svetvinčenata. Po godinama se broj brakova kretao ovako: 5 (1875.), 2 (1876.), 1 (1877.), 3 (1878.), 1 (1879.), 2 (1880.), 5 (1881.), 1 (1882.), 4 (1883.), 1 (1884.), 5 (1885.), 3 (1886.), 1 (1887.), 3 (1888.), 4 (1889.), 1 (1890.), 3 (1891.), 5 (1892.), 4 (1893.), 5 (1894.), 1 (1895.), 1 (1896.), 4 (1897.), 4 (1898.), 4 (1899.) i 3 braka 1900. godine.⁵⁵

⁵⁴ Godine starosti mladoženja koji su prvi put stupili u brak: 1876. (30, 31 i 24), 1877. (25), 1878. (23, 38 i 27), 1879. (24 i 26), 1880. (28), 1881. (28 i 22), 1882. (24 i 24), 1883. (25), 1884. (26), 1885. (23 i 28), 1886. (26 i 23), 1887. (26), 1889. (27, 27 i 24), 1890. (28, 24 i 25), 1891. (25), 1892. (24 i 24), 1893. (24 i 28), 1894. (31, 27, 23 i 23), 1896. (45), 1897. (24 i 24), 1898. (40, 25 i 28) i 1900. 31 i 27 godina. Godine su starosti muškaraca koji su ponovno stupili u brak bile: 1876. (36), 1879. (37), 1880. (50), 1882. (36), 1883. (53), 1888. (52), 1893. (50 i 49) i 1900. 31 godina. Starosna dob mladenki koje su prvi put stupile u brak: 1876. (25, 24, 19 i 29), 1877. (21), 1878. (32, 26 i 20), 1879. (30, 20 i 35), 1880. (34 i 22), 1881. (35 i 22), 1882. (22 i 19), 1883. (27 i 22), 1884. (25), 1885. (17 i 22), 1886. (20), 1887. (26), 1888. (45), 1889. (30, 25 i 24), 1890. (23 i 21), 1891. (16), 1893. (18, 32 i 32), 1894. (19, 21, 22 i 20), 1896. (23), 1897. (25), 1898. (22, 20 i 25) i 1900. 20 godina. Godine starosti žena koje su se ponovno udale bile su: 1877. (45), 1892. (38), 1893. (45) i 1900. 44 godine.

⁵⁵ Godine starosti mladoženja koji su sklopili brak prvi put: 1875. (23 i 24), 1878. (22), 1882. (24), 1883. (26 i 25), 1886. (25), 1888. (25), 1889. (27), 1890. (24), 1892. (24 i 24), 1893. (21), 1894. (23 i 23), 1897. (24), 1899. (23, 31 i 28) i 1900. 24, 22 i 25 godina, dok su godine starosti muškaraca koji su ponovno sklopili brak bile: 1881. (45), 1883. (38), 1884. (50), 1888. (54), 1891. (39 i 26), 1894. (40 i 75), 1897. (45) i 1898. 37 godina. Starosna je dob mladenki koje su prvi put stupile u brak bila: 1875. (22, 23 i 22), 1876. (25 i 17), 1877. (20), 1878. (18 i 23), 1879. (23), 1880. (20 i 17), 1881. (18, 21 i 22), 1883. (25), 1885. (22, 22, 22, 21 i 23), 1886. (47 i 21), 1887. (23 i 25), 1888. (28), 1889. (35, 32 i 22), 1891. (25), 1892. (20 i 30),

Mjesta iz kojih su nevjeste dolazile u Svetvinčenat jesu: Salambati i Smoljanci (1875.); Smoljanci (1878.); Radigoza (1881.); Sveti Lovreč (1882.); Bričanci, Salambati i Čabrunići (1883.); Bokordići (1884. i 1886.); Smoljanci i Bričanci (1888.); »stanovnica župe« (1889.); Rovinj (1890.); Rapanji i Kersani (1891.); Kersani i Ankona (1892.); Lindar (1893.); Smoljanci, Kanfanar, Smoljanci i Gologorica (1894.), Smoljanci i Bokordići (1897.); Lindar (1898.); Žminj i dva puta Galižana (1899.) te Pula, Ferlini i Novigrad (1900.).

Mladenke su iz Svetvinčenta odlazile u ova mjesta: Ferlini, Lindar i Štokovci (1875.); Pazin i Pula (1876.); Pula (1877.); Salambati (1878.), Kanfanar (1879.), Ferlini i Čabrunići (1880.); Smoljanci, Ferlini i dva puta Vodnjan (1881.); Sveti Lovreč (1883.); Pazin, Bričanci, Divača, Bale i Kersani (1885.); Šikuti i Pićan (1886.); Trst (1887.); Bričanci (1888.); Kanfanar, dvaput Pula (1889.); Rovinj (1891.); Krančići, Ferlini i Rovinj (1892.); Krančići i Pula (1893.); Sv. Nedelja (1894.); Vodnjan (1896.); Rovinj i Kersani (1897.); Vodnjan, Galižana i Motovun (1898.) i Pula (1899.).

Zaključno o »Vjenčanju«

S obzirom na ukupan broj stanovnika župe Svetvinčenat, broj je sklopljenih brakova tijekom zadnjih desetljeća XIX. st. pokazao vitalnost zajednice i njezinu demografsku stabilnost unatoč visokoj smrtnosti, osobito maloljetnih osoba. Pravilno godišnje pojavljivanje broja vjenčanja ovisilo je o ovim činiteljima: o naslijeđenim obiteljskim strategijama preživljavanja (primjerice sezonske varijacije broja vjenčanja, životna dob mladenaca, izbor partnera), potom o vrstama i obujmu poslova od kojih se živjelo (vrijeme intenzivnih i cjelodnevnih radova i vrijeme dokolice) i o vjerskim i/ili narodnim običajima (osobito od početka adventske pripreme preko poklada do uskrasnih blagdana) koji su se poštivali i održavali u tom razdoblju.⁵⁶

Teško je komentirati vrlo nizak broj sklopljenih brakova 1877. godine (njih 13), jer brojčani podatci u popisu stanovništva ne upozoravaju na dramatične demografske promjene.⁵⁷ Doduše, te je godine u župi zabilježena prisutnost difterije i dizenterije, pa je i smrtnost, osobito maloljetnih osoba, bila znatno viša od prosjeka (72 umrle djece), ali sličnih je zdravstvenih situacija bilo i tijekom pojedinih godina promatranog razdoblja, pa se to nije odrazilo na pripreme i održavanje svadbi. Naime, upravo se najveći broj sklopljenih brakova u župi (40) dogodio 1890., dakle, u godini kada je zbog difterije i ostalih bolesti u župi poumiralo 80 djece. Istovremeno je popis stanovništva u župi registrirao povećanje broja žitelja iako je u četirima naseljima (Pusti, Režanci, Smoljanci i Štokovci) bio registriran i njihov pad.⁵⁸ Može se, dakle, zaključiti da je krizna 1877. bila rezultatom

1894. (21), 1895. (30), 1896. (24), 1897. (23), 1898. (19 i 25) i 1899. 23 godine, dok je starosna dob žena koje su ponovno stupile u brak bila: 1881. (27), 1892. (50), 1893. (39) i 1897. 51 godina.

⁵⁶ Usp. VEKARIĆ i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda...*, str. 29–54.

⁵⁷ Mirko KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske: 1857-1971*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1979., str. 564–567.

⁵⁸ Iako je te godine na području župe zabilježeno najviše sklopljenih brakova, navedena mjesta imala su pad stanovništva. Pusti (Pajkovići, Peresiji) su imali 100 stanovnika manje u odnosu na prethodni popis stanovništva, Režanci su imali pad od samo 8 stanovnika, Smoljanci od čak 47 stanovnika i

ranijih demografskih poremećaja, vjerojatno u godinama kada je rođen naraštaj koji se ženio 1877. godine. Na osnovi, pak, podataka koji su izneseni u popisu stanovništva za razdoblje od 1890. do 1900. vidljiv je kontinuirani rast stanovništva u svim naseljima župe Svetvinčenat, osim u naselju Pusti gdje je nastavljen pad stanovništva, pa stoga prosječan broj od po 30-ak sklopljenih brakova u posljednjem desetljeću XIX. st. ne iznenađuje.⁵⁹

Na ukupne brojeve brakova sklapanih po mjesecima velik je utjecaj imao stil i način života ondašnjih ljudi. Brojka od 59 sklopljenih brakova u siječnju ne treba čuditi jer je božićno blagdansko vrijeme prošlo, a i ljudi nisu imali radnih obaveza kakve su imali u ljetnim i jesenskim mjesecima. Najveći broj svadbi u veljači (134) opet nije iznenađujući s obzirom na pokladno vrijeme koje je trajalo i korizmeno razdoblje koje je predstojalo. Velik je utjecaj na sklapanje brakova u ožujku (samo 18) i travnju (29) ovisio, dakle, o crkvenoj godini i kalendaru izračuna svetkovine Uskrsa, pa ako je Uskrs bio ranije, tada je i vrijeme u kojem se nisu sklapali brakovi počinjalo ranije, a ako je bio kasnije, logično je da je tada i vrijeme kad se nisu sklapali brakovi počinjalo kasnije. Brojka od 97 sklopljenih brakova u svibnju govori, s jedne strane, da je vrijeme suzdržavanja organizacije svadbi tijekom korizme i uskrsnih blagdana prošlo, a s druge strane da se poljoprivredni radovi nisu u tolikoj mjeri intenzivirali da bi priječili proslave vjenčanja. U ljetnim mjesecima opada broj vjenčanja, po 45 u srpnju i kolovozu, iz vrlo jednostavnog razloga – unatoč ljetnim visokim i neugodnim temperaturama poljoprivredni su radovi u punom tijeku. Sasvim je razumljivo što je u mjesecu rujnu vrlo mali broj svadbi (23) jer je to mjesec koji u agrarnom smislu predstavlja vrhunac aktivnosti – berbu plodova i brigu oko skladištenja i plasiranja viška proizvoda. Unatoč obavezama u poljoprivredi, listopad je mjesec tijekom kojeg se svi poslovi polako dovršavaju pa nije čudno da je u njemu bilo sklopljeno tek 47 brakova. No, zato velik broj sklopljenih brakova u studenom (131) ne iznenađuje jer tada su prestali svi poljoprivredni radovi, a jedina je preostala obaveza u domaćinstvima bila priprema drva za ogrjev. Glavni razlog svega 12 sklopljenih brakova u prosincu bila je priprema za svetkovanje božićnih blagdana, odnosno došašće.⁶⁰ Vjenčanja koja su se ipak dogodila u prosincu, ožujku i travnju, dakle, u vrijeme došašća i korizme kada su postojale vjerske zabrane održavanja »veselica«, mogu se objasniti kao vjenčanja bez svadbenih slavlja. Takvima pripadaju malobrojna vjenčanja koja su bila posljedicom predbračne trudnoće ili ona, brojem prevladavajuća, u svezi s ponovnom ženidbom. Uostalom, takva vjenčanja nisu ni pripremana kao svadbena slavlja, niti je to mladencima bila namjera, a pored svega, nisu iziskivala ni (ne)planirane troškove.

Štokovci od 14 stanovnika; usp. Jakov GELO i dr. (prir.), *Narodnosni i vjerski sastav stanovništva Hrvatske 1880.-1991. po naseljima*, sv. 4, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1998., str. 2593–2630. Za Puste v. KORENČIĆ, *Naselja i stanovništvo...*, bilj. 161, str. 571.

⁵⁹ GELO i dr. (prir.), *Narodnosni i vjerski sastav...*, str. 2593–2630. Vidi također: Jakov JELINČIĆ, »Arhivsko gradivo o Svetvinčentu u Državnom arhivu u Pazinu, župnom arhivu u Svetvinčentu i Biskupijskom arhivu u Poreču«, *VIA*, god. 1996. – 1997., sv. 6 – 7, Pazin, 2001., str. 19.

⁶⁰ Usp. VEKARIĆ i dr., *Vrijeme ženidbe i ritam poroda...*, str. 51; Nenad VEKARIĆ – Božena VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj«, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, no. 47, Dubrovnik, 2009., str. 37.

Zbrajanjem se svih podataka o vjenčanjima muškaraca i žena koji su prvi put pred župnikom stupili u brak dobio broj od 530 takvih mladića i 601 djevojke. Takav je nesrazmjer bio stoljećima uobičajen na prostorima Europe jer se određeni broj djevojaka udavao za starije muškarce iza kojih je već bio jedan ili više brakova. No, tek prosječna životna dob mladenaca sasvim neočekivano upozorava demografe da je zajednica župe Svetvinčenat već ušla u svoje tranzicijsko razdoblje.⁶¹ Naime, mladoženje koji su stupali u prvi brak imali su u prosjeku 30,57, a mladenke 24,79 godina. Posve, pak, iznenađuje činjenica da je prosječna dob mladoženja rodom iz mjesta Svetvinčenta koji su ženili svoje sumještanke bila nižom od župnog prosjeka i iznosila je 26,79, a prosječna dob mladenki rodom iz Svetvinčenta koje su se udavale za svoje sumještane bila je višom od župnog prosjeka i iznosila je 24,48 godina. Doduše na selu nije bio rijedak slučaj da je mladenka stupala u brak s jedva napunjenih 16 godina života, što je u Svetvinčentu bilo gotovo nezamislivo – tek su se tri Savičentinke udale, a da su bile mlade od 18 godina. Zajedničko se obilježje i grada i sela vidi u dobnoj razlici između mladoženja i mladenki. Upisi u maticama vjenčanih, naime, pokazuju da su muškarci u prosjeku bili stariji bračni partner. Dobna je razlika među spolovima na selu bila višom (oko 6 godina) od one u gradu (oko 2 godine), što je s obzirom na društveno-gospodarske odnose bilo očekivano jer je na muškarcu bila obveza pripremiti se za osiguranje egzistencije obitelji dok su žene bile spremne za udaju čim bi fizički sazrele.

Zanimljiv je i podatak da je tijekom promatranog razdoblja broj muškaraca koji su ponovno stupili u brak bio 173 (24,6 %), a broj žena koje su se ponovno udale bio svega 103 (14,7 %). No, ovi pokazatelji upozoravaju na činjenicu da su se žene koje su imale maloljetnu djecu teže odlučivale na ponovno sklapanje braka jer dok su »čuvale« bračni krevet imale su pravo ostati u kući pokojnog supruga, a time su ostvarivale i materijalnu sigurnost. S druge strane, udovci su češće ponovno stupali u brak, a među njima su prednjačili oni s maloljetnom djecom jer su na taj način pokušavali dovesti funkcioniranje kućanstva na prihvatljivu razinu.

Ako se, dakle, poštuje pravilo u demografiji da razdoblja pozitivnih demografskih kretanja (višak stanovništva i *velika ponuda* u odabiru bračnog partnera) utječu na povišenje ženidbene dobi (preko 25. god. starosti za oba spola), onda se zaista može zaključiti da je župa Svetvinčenat u tom pogledu bila vrlo vitalna i da je bila spremna za demografsku tranziciju, iako je odnos rodnosti i smrtnosti tu zajednicu još uvijek »zadržavao« unutar predtranzicijskih demografskih okvira.⁶²

⁶¹ Usp. VEKARIĆ *i dr.*, *Vrijeme ženidbe i ritam poroda...*, str. 32.

⁶² VEKARIĆ – VRANJEŠ-ŠOLJAN, »Početak demografske tranzicije...«, str. 51.

SAŽETAK

Demografska analiza podataka matičnih knjiga krštenih i vjenčanih župe Svetvinčenat (1875. – 1900.)

Rad je utemeljen na matičnim knjigama krštenih i vjenčanih župe Svetvinčenat za razdoblje između 1875. i 1900. godine.

U dijelu članka koji govori o krštenjima/rođenjima autor je na osnovi podataka matičnih knjiga analizirao ukupan broj rođene djece u župi Svetvinčenat po godinama i mjesecima, zajedničke najveće i najmanje vrijednosti broja poroda po mjesecima, broj poroda po godinama i mjesecima te najveće i najmanje vrijednosti broja poroda po spolu, ali i ukupan broj rođene djece u Svetvinčentu po godinama i mjesecima, zajedničke najveće i najmanje vrijednosti broja poroda po mjesecima i, naposljetku, broj poroda po godinama i mjesecima te najveće i najmanje vrijednosti broja poroda po spolu.

S obzirom na ukupan broj stanovnika župe Svetvinčenat, čiji se teritorij zadnjih desetljeća poklapao s općinskim, broj je rođene djece (2993) u promatranom razdoblju trebao »osigurati« vrlo velik demografski priraštaj. No, kako su godine zadnjih desetljeća XIX. st. u župi Svetvinčenat bile i godine predtranzicijskoga demografskog razdoblja, tako je uz visoku rodnost »živjela« i visoka smrtnost djece. Pravilno pojavljivanje broja rođene djece po mjesecima iz godine u godinu ovisilo je u župnoj zajednici Svetvinčenat tijekom zadnjih desetljeća XIX. st. o trima činiteljima: o sezonskim varijacijama seksualnih poriva (seksualno buđenje u proljetnim mjesecima), o vrstama i obujmu poslova od kojih se živjelo (vrijeme intenzivnih i cjelodnevnih radova i vrijeme dokolice) i o zdravstvenim prilikama (osobito u vrijeme epidemija bolesti opasnih po život)

Na osnovi podataka izvučenih i sortiranih iz matica vjenčanih autor je u dijelu članka koji govori o sklopljenim brakovima analizirao njihov broj po godinama i mjesecima u župi Svetvinčenat, ukupan broj brakova po istim mjesecima, najvišu i najnižu te prosječnu dob mladenaca, broj muškaraca i žena koji su prvi put i broj onih koji su ponovno sklapali brak. Usporedbe radi, analizirani su sklopljeni brakovi žitelja Svetvinčenta po kalendarskim godinama, brakovi među Savičentincima te naposljetku brakovi Savičentinaca s mještanima drugih naselja.

S obzirom na ukupan broj stanovnika župe Svetvinčenat, broj je sklopljenih brakova tijekom zadnjih desetljeća XIX. st. pokazao vitalnost zajednice i njezinu demografsku stabilnost. Pravilno godišnje pojavljivanje broja vjenčanja ovisilo je o ovim činiteljima: o naslijeđenim obiteljskim strategijama preživljavanja (primjerice sezonske varijacije broja vjenčanja, životna dob mladenaca, izbor partnera), potom o vrstama i obujmu poslova od kojih se živjelo (vrijeme intenzivnih i cjelodnevnih radova i vrijeme dokolice) i o vjerskim i/ili narodnim običajima (osobito od početka adventske pripreme preko poklada do uskrasnih blagdana) koji su se poštivali i održavali u tom razdoblju.

SUMMARY

Demographic analysis of data obtained from registers of baptisms and weddings of the Parish of Svetvinčenat (1875 – 1900)

The paper is founded on registers of baptisms and weddings of the Parish of Svetvinčenat for the period from 1875 to 1900.

In the section of the article which deals with baptisms/births, the author analysed, on the basis of information contained in the registers, the total number of children born in the Parish of Svetvinčenat by year and by month; common highest and lowest values of the number of births by month; the number of births by year and by month; as well as the highest and lowest values of the number of births by sex. The author also analysed the total number of children born at Svetvinčenat by year and by month; common highest and lowest values of the number of births by month and, finally, the number of births by year and by month and the highest and lowest values of the number of births by sex.

Considering the total number of population of the Parish of Svetvinčenat, whose territory coincided with the Municipality borders over the last decades, the number of children born (2,993) during the observed periods should have “ensured” a large population growth. Nevertheless, since the last decades of the 19th century in the Parish of Svetvinčenat were also the period of demographic pre-transition, the high birth rate of children was paralleled by a high death rate of children. Over the last decades of the 19th century the regularity in the appearance of the number of childbirths by month in the Parish of Svetvinčenat depended greatly on three factors: seasonal variation in sexual desire (increased sexual drive in springtime), types and scope of works carried out for living (time of intensive and all-day labour and idle time) and on health conditions (in particular during epidemics of life-threatening diseases).

Based on the information extracted and sorted out from the registers of weddings, in the section of the paper which deals with contracted marriages, the author analysed their number by year and month in the Parish, the total number of marriages by month; the highest, lowest and average age of the newly-weds; the number of men and women who married for the first time and those who remarried. For the sake of comparison, also analysed were weddings of the residents of Svetvinčenat by calendar year, marriages contracted between the residents of Svetvinčenat and marriages contracted between the inhabitants of Svetvinčenat and inhabitants of other places.

In view of the total number of the residents of the Parish of Svetvinčenat, the number of marriages contracted over the last decades of the 19th century confirmed the vitality of the community and its demographic stability. The regular annual number of weddings depended on the following factors: inherited family strategies of survival (for instance, seasonal variation in the number of weddings, life span of the newly-weds, choice of the partner), the types and scope of works carried out for living (time of intensive and all-day labour and idle time) and religious and/or folk customs (in particular from the beginning of the Advent preparations through the carnival period to the Easter season) observed and respected throughout this period.

RIASSUNTO

L'analisi demografica dei dati dai registri dei battezzati e dei matrimoni della parrocchia di Sanvincenti (1875 – 1900)

Il testo si basa sui registri dei battezzati e dei matrimoni della parrocchia di Sanvincenti per il periodo dal 1875 al 1900.

Nella parte dell'articolo che parla dei battesimi/ nascite l'autore ha analizzato, in base ai dati dei registri, il numero totale dei nati nella parrocchia di Sanvincenti per anno e per mese, i più alti e i più bassi valori comuni delle nascite per genere, ma anche il numero totale dei nati a Sanvincenti per anni e per mesi, i più alti e i più bassi valori comuni del numero delle nascite per mesi e in fine il numero delle nascite per anni e per mesi e i valori più alti e più bassi del numero delle nascite per genere.

Prendendo in considerazione il numero totale degli abitanti della parrocchia di Sanvincenti il cui territorio negli ultimi decenni coincide con quello del comune, il numero dei nati (2993) nel periodo analizzato, avrebbe dovuto "assicurare" una forte crescita demografica. Però, dato che gli anni degli ultimi decenni del XIX secolo nella parrocchia di Sanvincenti erano anni della pre-transizione demografica, l'alto tasso di natalità "conviveva" con l'alto tasso di mortalità. Il fenomeno del regolare numero di nascite per mesi, di anno in anno, nella comunità parrocchiale di Sanvincenti durante gli ultimi decenni del XIX secolo, dipendeva dai tre fattori: dalle variazioni stagionali che riguardavano il desiderio sessuale (il risveglio sessuale nei mesi primaverili), dai tipi e dalle esigenze dei lavori dai quali dipendeva l'esistenza (periodo di lavori intensivi che duravano l'intera giornata e il tempo libero) e dalle condizioni di salute (soprattutto nel periodo delle epidemie di malattie gravi).

In base ai dati estratti e classificati dai registri dei matrimoni l'autore ha analizzato, nella parte dell'articolo che parla di matrimoni stipulati, il loro numero per anni e per mesi nella parrocchia di Sanvincenti, il numero totale di matrimoni per gli stessi mesi, la maggiore e la minore età nonché l'età media degli sposi, il numero degli uomini e delle donne che si sposavano per la prima volta e il numero di quelli che si sposavano per la seconda volta.

Al fine di poter fare un paragone, sono stati analizzati i matrimoni degli abitanti di Sanvincenti per anni, i matrimoni tra sanvincentini e in fine, i matrimoni tra sanvincentini e gli abitanti di altri luoghi.

Prendendo in considerazione il numero totale degli abitanti della parrocchia di Sanvincenti, il numero dei matrimoni durante gli ultimi decenni del XIX secolo ha dimostrato la vitalità della comunità e la sua stabilità demografica. Il fenomeno della regolare frequenza del numero dei matrimoni dipendeva da questi fattori: dalle ereditate strategie familiari di sopravvivenza (per esempio le variazioni stagionali del numero dei matrimoni, l'età degli sposi, la scelta del partner), inoltre, dai tipi e dalle esigenze dei lavori dai quali dipendeva l'esistenza (periodo dei lavori intensivi che duravano l'intera giornata e il tempo libero) e dalle usanze religiose o popolari (soprattutto dall'inizio dell'Avvento al carnevale fino alle feste di Pasqua) che venivano rispettate e tenute nel citato periodo.